

Sociološka studija za Gradski projekt Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici

dr. sc. Jana Vukić
Odsjek za sociologiju
Filozofski fakultet Zagrebu

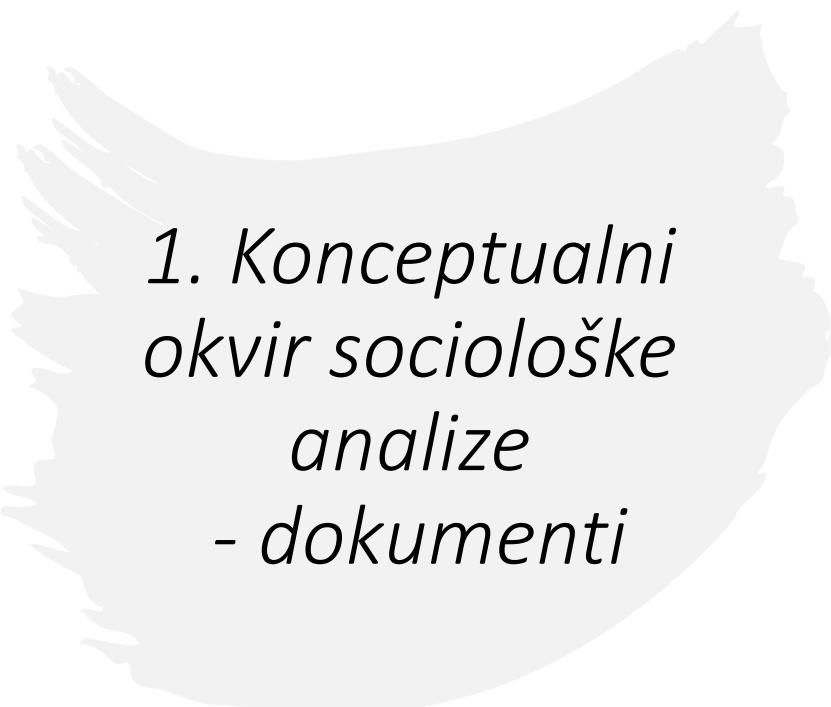
Javna prezentacija 23.4.2021.

Sadržaj sociološke studije:

1. Konceptualni okvir analize i opis metodologije istraživanja
2. Analiza prostornih podataka
3. Analiza podataka prikupljenih provedbom sociološkog istraživanja
4. Interpretacija rezultata i zaključak
5. Smjernice za javne i društvene sadržaje
6. Literatura i izvori

Prilozi

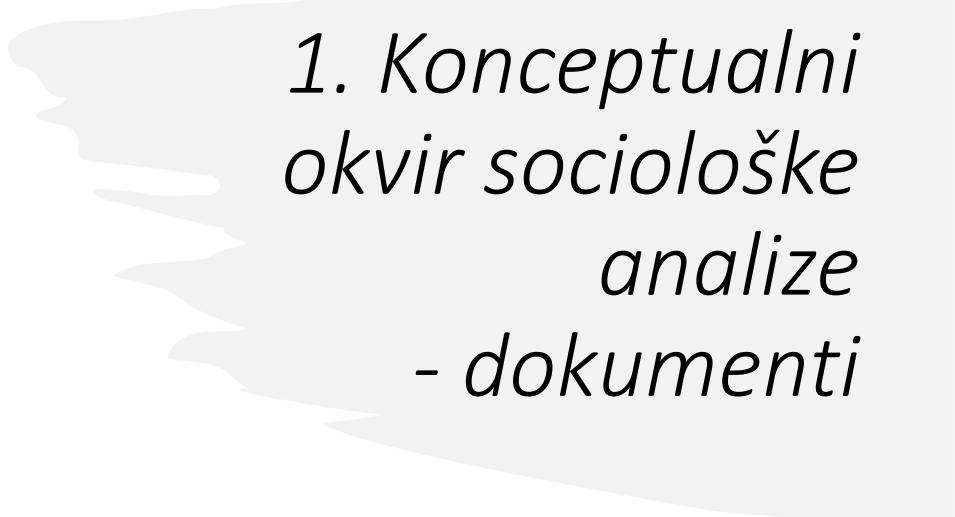

1. Konceptualni okvir sociološke analice - dokumenti

- Temeljni zahtjevi urbanog razvoja 21. stoljeća objedinjeni su u nekoliko dokumenata:
 - **2030 Agenda za održivi razvoj** Ujedinjenih naroda
 - **Nova urbana agenda i Europski zeleni plan**
 - ***The New Leipzig Charter (2020)*** naslanja se na sve navedene dokumente i 11. cilj održivog razvoja: održivi gradovi - usmjeren na **stvaranje inkluzivnih, sigurnih, otpornih i održivih gradova** i naglašava kako se urbane transformacije baziraju na **integraciji socijalnih, ekoloških i ekonomskih dimenzija održivog razvoja.**

High-quality, open and safe public spaces function as vibrant urban places, allowing people to interact, exchange and integrate into society. Good urban planning and design should be reinforced to enable compact, socially and economically mixed cities with well-developed infrastructure and a healthy environment and opportunities for identification contributing to the well-being of all.

The New Leipzig Charter (2020)

**1. Konceptualni
okvir sociološke
analize
- dokumenti**

1. Konceptualni okvir sociološke analize - dokumenti

- **Europski zeleni plan s ciljevima:**
- stvaranja klimatski neutralne Europe do 2050. godine,
- jačanje gospodarstva zelenom tehnologijom,
- smanjenje onečišćenja i
- stvaranje održive industrije i prometa
- u skladu je s onime što bi za Zagreb značilo jačanje održivosti i otpornosti te posebno ostvarivanje transformacije u pravedan, zeleni i prosperitetan grad.

Područja brownfielda čine veliki potencijal Zagreba da se usmjeri u navedenom pravcu.

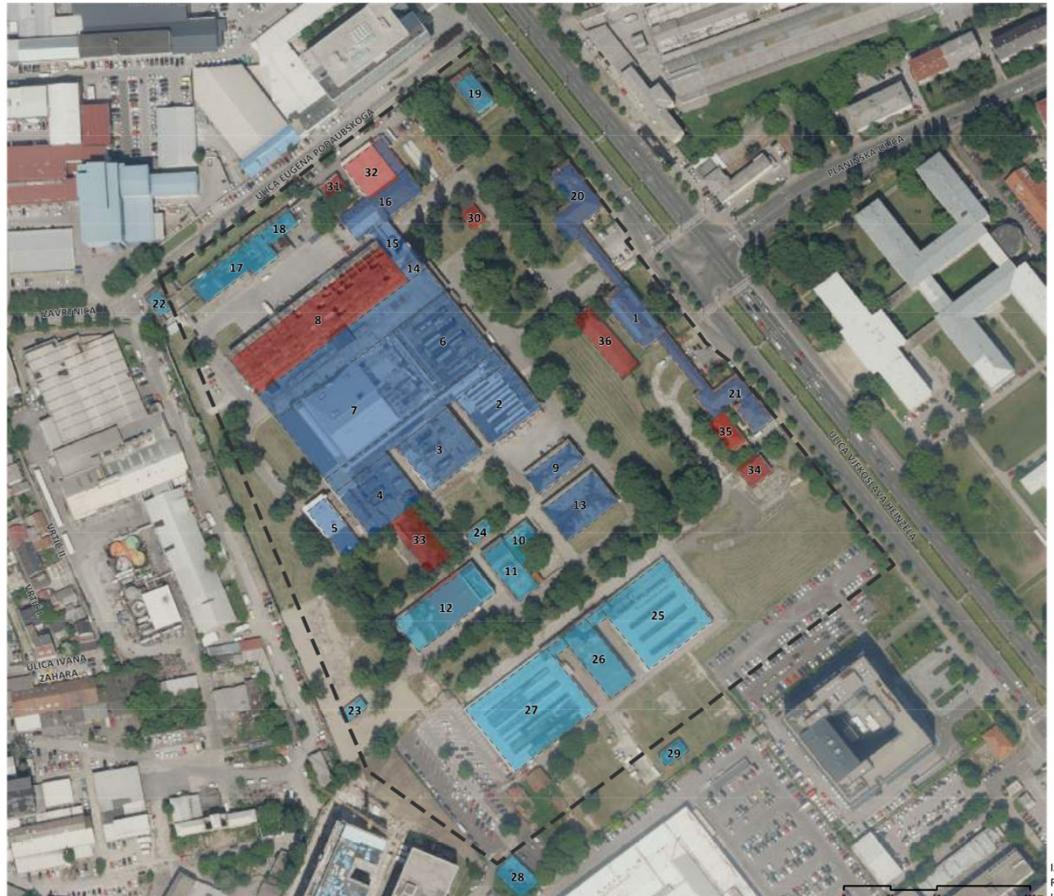

1. Konceptualni okvir sociološke analize – pregled literature

Iako neupitna kao dio povijesti grada, **industrijska baština** u Hrvatskoj pa tako i u Zagrebu nikada nije doživjela adekvatnu valorizaciju, a struka je u novije vrijeme počela jasnije upozoravati na njenu vrijednost, ali sve je to nedovoljno i često prekasno s obzirom na devastaciju koja se događa već preko 30 godina. Riječima Zrinke Marenić Barišić: „Zagrebačku industrijsku baštinu koja je većinom izgubila svoju primarnu, proizvodnu funkciju obilježava široka skala sudbina, od devastacija i rušenja, do spontanih ili promišljenih obnova.“

„U sklopu Gradske klaonice i stočne tržnice u Heinzelovoj ulici 66 proizvodnja je obustavljena 2000. godine. Taj napušteni sklop heterogenog karaktera izведен je u jugoistočnoj periferiji grada, koja je planski predviđena za industrijsku zonu Zagreba početkom 20. stoljeća. Smješten je južno od željezničke pruge, na velikoj parceli koja se proteže gotovo u cijelosti između dva kanalizirana potoka, Laščiščaka i Medveščaka, koji su trasirali današnju Heinzelovu ulicu i Radničku cestu.“ (Marenić Barišić)

**PROSTORNA ANALIZA ZAGREPČANKA
ZGRADE - ZAŠTITA**

22

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA STRATEGIJSKO PLANIRANJE I RAZVOJ GRADA
Kolovoz 2020.

Gradevni fond spomeničke vrijednosti

Izvorna građevna supstanca s visokim stupnjem
očuvanosti povijesne strukture

- 1 UPRAVA I LABORATORIJ
- 2 KLAONIČKA HALA ZA KRUPNIU STOKU
- 3 RADNIČKE PRAONICE, GARDEROBE I AMBULANTA
- 4 KLAONIČKA HALA ZA TELAD, SITNU STOKU I SVINJE
- 5 TRIHINOSKOPIJA
- 6 TRŽNA HALA ZA MESO
- 7 HLADIONA, SMRŽAVAONICA, ESKSPORTNA HLADIONA
- 9 CRUJEVARICA ZA KRUPNU STOKU
- 13 KLAONIČKA STAJA ZA KRUPNU STOKU
- 14 VODOTORANJ
- 15 LEDANA
- 16 KOTLOVINA, STROJARNICA, SPREMİŞTE, RADIONICA, ITD.
- 20 KLAONIČKA RESTAURACIJA
- 21 UREDSKE PROSTORIJE

MJERE ZAŠTITE:

- restitucija i sanacija izvornog gradevnog korpusa,
prostornih, konstruktivnih, graditeljskih i oblikovnih
svojstava

Gradevna supstanca bez osobitih vrijednosti

Izvorna građevna supstanca i uredaji s djelomično
očuvanom obodnom i nosivom strukturalom, izvan
konteksta

- 10 CRUJEVARICA ZA SITNU STOKU
- 11 DVORANA ZA KOŽE I ČIŠĆENJE
- 12 SPREMICA I TRIJEM ZA RASPREZANJE
- 17 KLAONICA ZA ZARAŽENU STOKU
- 18 KLAONICA ZA KONJE
- 19 STANOVNI ZA VETERINARE
- 22 JAVNA MESNICA
- 23 SPREMİŞTE GNOJA
- 24 NUŽNIK
- 25 TRŽNA HALA ZA KRUPNU STOKU
- 26 STAJA ZA TOV KRUPNE STOKE
- 27 TRŽNA HALA ZA SVINJE I SITNU STOKU
- 28 PROSTOR ZA ISTOVAR STOKE - DIO
- 29 NUŽNIK

MJERE ZAŠTITE:

- rekonstrukcija ili mogućnost uklanjanja objekata uz
obvezu izrade detaljnog arhitektonskog snimka

Naknadne gradnje i pregradnje

- 8 OTPREMINA HALA
- 30 - 36 POMOĆNI OBJEKTI

MJERE ZAŠTITE:

- obvezno uklanjanje

Izvor: Z-1534, Zaštićeno kulturno dobro, Kulturnopovijesna cjelina,
Rješenje Ministarstva kulture, UP-I-612-08/02-01/710,
URBRO: 532-10-1/8(JB)-04-2, Zagreb, 24. svibnja 2004.

Opis metodologije istraživanja

Studija je provedena u 3 faze (uz određeno odstupanje od plana zbog pandemije COVID-19):

1. *Desk research* tj. **analiza relevantnih dostupnih statističkih i prostornih podataka** (izvor Grad Zagreb), **relevantnih dokumenata i stručnih studija** i **dodatno analiza očitovanja koja su dostavili gradski uredi, udruge, Vijeće Gradske četvrti Trnje i Mjesni odbor Kanal i MO Sigečica te udruge** (Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Platforma 1 posto za grad, Sindikat biciklista i Odraz)
2. **Terensko istraživanje:**
 - **Intervjui sa stručnjacima** iz različitih područja relevantnih za tematiku GP Zagrepčanka – provedeno 10 intervjeta (pisanim putem i online preko digitalne platforme Zoom)
 - **2 fokus grupe** (udruge i predstavnici lokalne samouprave) – provedene 2 online fokus grupe s predstavnicima Vijeća Gradske četvrti Trnje i mjesnih odbora koji graniče s prostorom Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici, predstavnikom Tržnica Zagreb i s predstvincima Pučkog otvorenog učilišta Zagreb i Centar kulture na Peščenici (KNAP)
 - **online fokus grupa i radionica sa studentima i mladim stručnjacima** (mladi stručnjaci i studenti Sveučilišta u Zagrebu iz područja arhitekture, urbanizma, krajobrazne arhitekture, povijesti umjetnosti, povijesti, antropologije i sociologije).
3. **Anketa sa stanovnicima** GČ Trnje, primarno MO Kanal i MO Sigečica

2. Analiza prostornih podataka

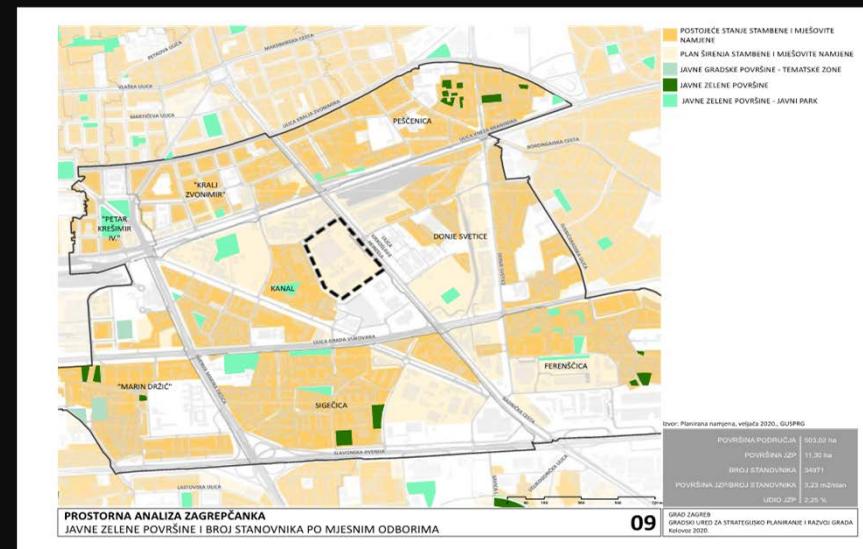
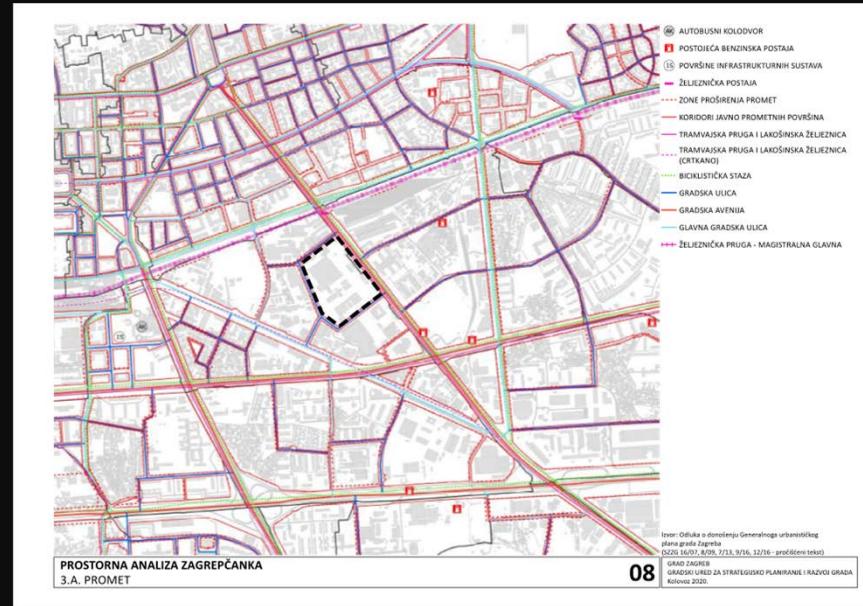

2. Analiza prostornih podataka

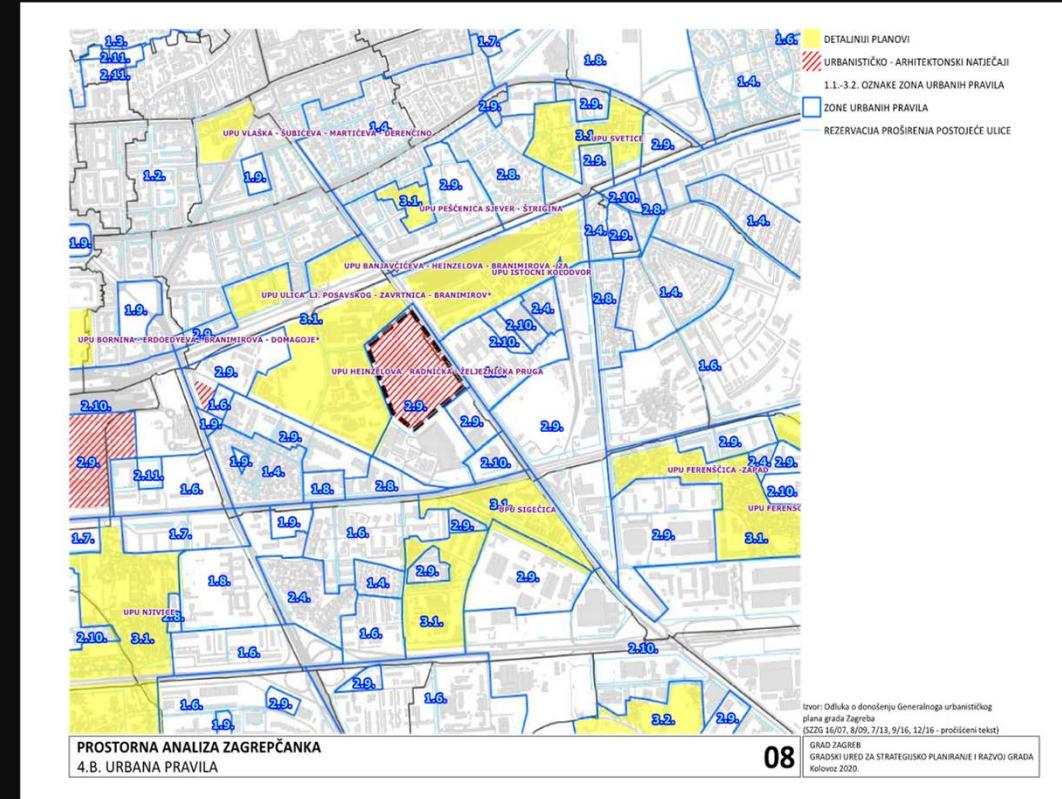
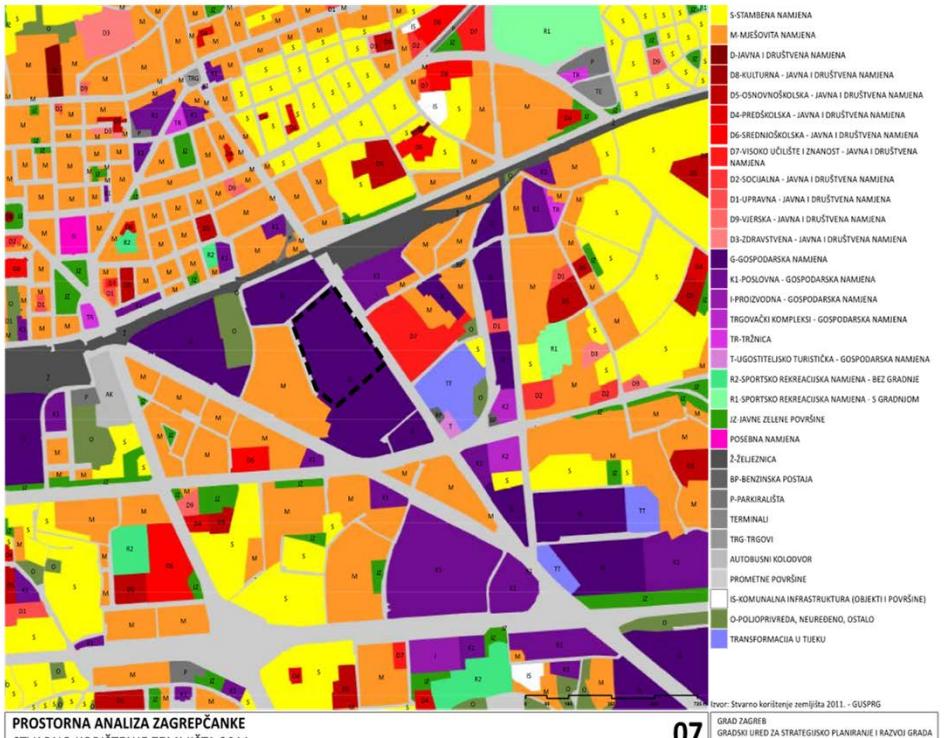
Širi prostorni obuhvat koji prikazuje Slika 5. ukazuje na **velike urbane transformacije i heterogenost** izgradnje te urbanističkih značajki prostora koji okružuje Zagrepčanku.

- Donji grad sa specifičnom blokovskom izgradnjom,
- transformacija industrijskih prostora i gospodarske zone,
- nestajanje „radničke periferije“ i neplanskih naselja u Trnju i Staroj Peščenici koja su **zamijenjena poslovnim, hotelskim i stambenim objektima** bez sustavne razvojne strategije te
- intenzivna stambena izgradnja, jake prometnice i važan prometni koridor s novim mostom (Domovinski most) prema zračnoj luci

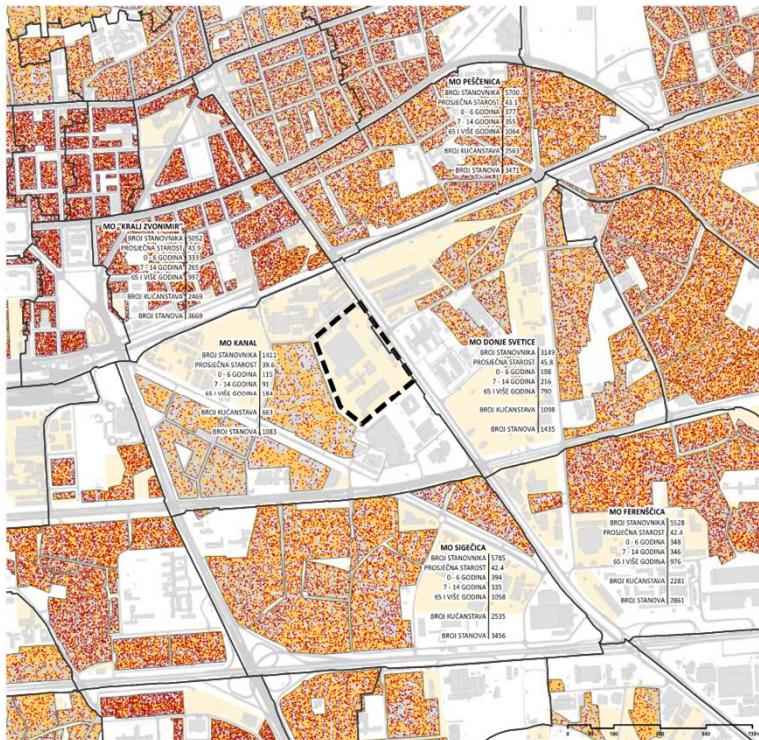
Sve navedeno ovaj prostor karakterizira kao prostor dinamične (i kaotične) preobrazbe.

2. Analiza prostornih podataka

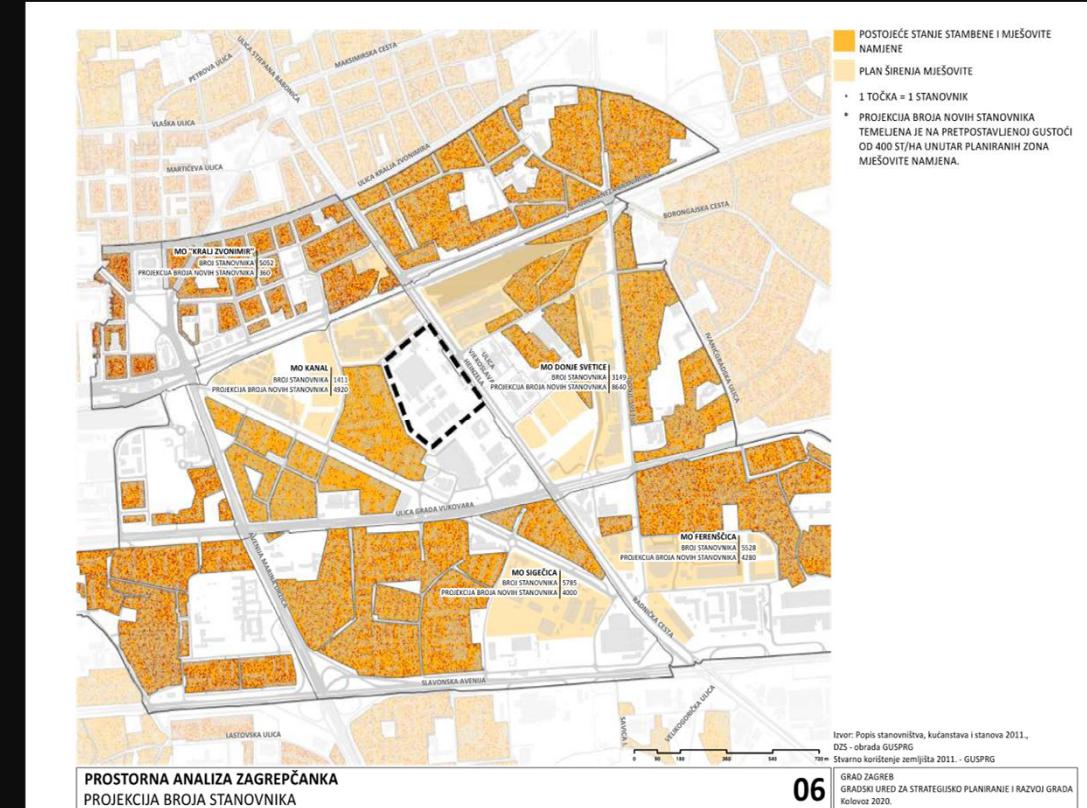

2. Analiza prostornih podataka

05

PROSTORNA ANALIZA ZAGREPOČANKA
POPIS STANOVNIKA, KUĆANSTAVA I STANOVA 2011.

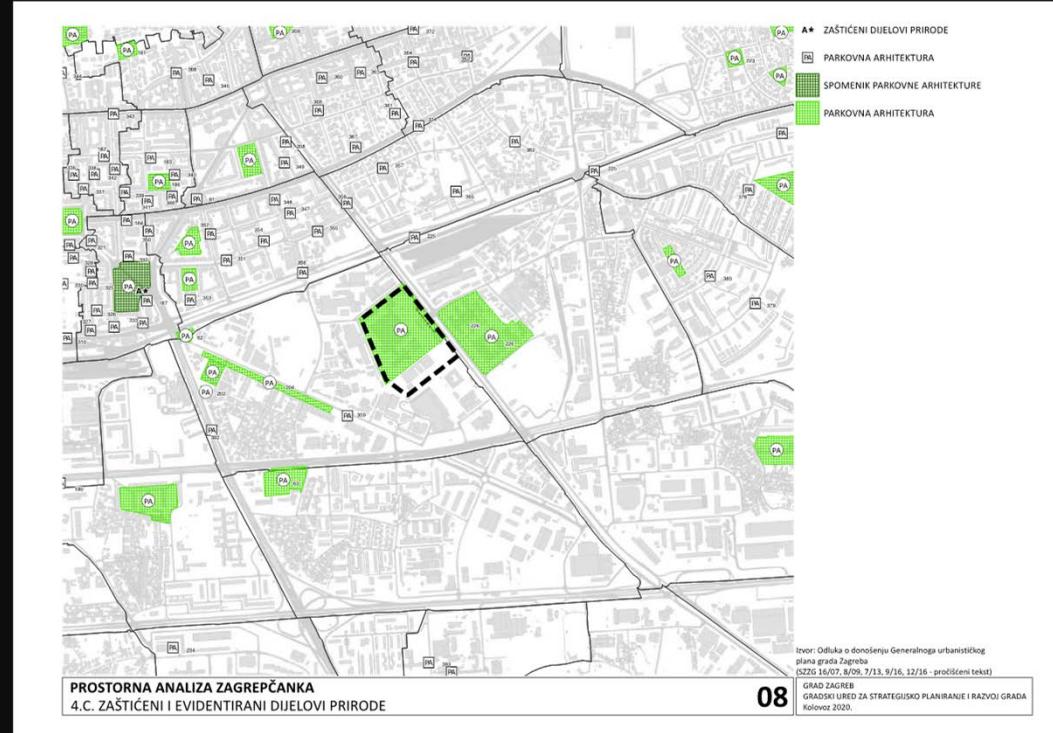
06

PROSTORNA ANALIZA ZAGREPOČANKA
PROJEKCIJA BROJA STANOVNIKA

2. Analiza prostornih podataka

Otvaranje javne zelene površine u obuhvatu GP Zagrepčanke za građane značilo jako važan pomak, jer **već godinama svjedočimo brojnim prosvjedima** zbog uništavanja ili izgradnje na zelenim površinama, a **istraživanja pokazuju da građani sve više traže i cijene javne zelene površine za odmor, sport i rekreaciju ili druženje.**

Drugi važan razlog zašto bi Zagrepčanka trebala biti javni park jest i **intenzivna izgradnja, stambena i poslovna u širem prostoru oko Zagrepčanke što će dovesti do povećanja broja stanovnika i svakodnevnih korisnika prostora.**

2. Analiza prostornih podataka

- Zelene površine su za Zagreb vjerojatno urbanistički najvažniji element urbane kvalitete života i otpornosti jer mogu povoljno utjecati na:
- mentalno i fizičko zdravlje stanovnika
- održavaju bioraznolikost,
- smanjuju negativne utjecaje i okolišne opasnosti (zagađenje),
- pozitivno utječu na smanjenje utjecaja ekstremnih klimatskih promjena i vremenskih nepogoda i dr.

Nažalost grad Zagreb sve više oskudijeva u javnim zelenim površinama

Green spaces benefit cities and urban quality of life because they can:

deliver positive health, social and environmental outcomes;

upgrade the social and environmental quality of disadvantaged and deprived areas;

make cities more liveable and enjoyable;

contribute to the positive image of cities/ city branding or identity.

WHO Urban Green Spaces, 2017

Pitanje javnih prostora oduvijek je bilo ključno u načinu i kvaliteti života u urbanim sredinama koje jesu ili pretendiraju biti – grad. I ono što u najvećoj mjeri određuje bit i identitet nekoga grada jesu upravo njegovi javni prostori, koji su ujedno i mesta na kojima simultanost što čini grad biva najočitija. (Šimpraga, 2011)

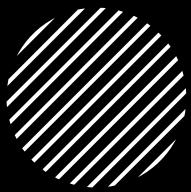
3. Analiza podataka prikupljenih provedbom terenskog istraživanja

Aspekti terenskog istraživanja:

1. Očitovanja udruga, gradskih ureda i mjesne samouprave (VGČ i MO):
 - Društvo povjesničara umjetnosti
 - udruge: 1postozagrad; Sindikat biciklista i Odraz
 - Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom
 - Sektor za promet, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
 - Očitovanja MO i GČ
2. Intervjui sa stručnjacima i fokus grupe
3. Fokus grupa i radionica s mladima
4. Anketa sa stanovnicima

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske

- Zagrebačka gradska klaonica ubraja se u **najvažnije sačuvane industrijske komplekse ranog 20. stoljeća u Hrvatskoj**. Sagrađena je 1929-32. na istočnome rubu Zagreba prema projektu berlinskog arhitekta Waltera Fresea. Golemi se kompleks sastoji od 24 zgrade i prostire na površini od oko 105.000 m² i riječ je o najvećoj građevinskoj investiciji zagrebačkog Gradskog poglavarstva u razdoblju između dvaju svjetskih ratova. **Klaonica, nadalje, predstavlja rijedak primjer realizacije jednoga stranog arhitekta u Zagrebu** u vremenu vrhunca protekcionizma i nacionalizma, kada su gotovo svi važniji projekti povjeravani domaćim arhitektima. **Stilska klaonica predstavlja jednu od najvažnijih realizacija ekspresionizma, kombiniranoga s elementima art-décoa i internacionalnog stila u hrvatskoj arhitekturi uopće.**

1PostoZaGrad

- *Neovisno o tipu buduće (javne) namjene objekata, poželjno je dvorište kompleksa otvoriti i tretirati kao javni prostor. Dio grada u kojem se kompleks nalazi deficitaran je javnim parkovima (štoviše, uopće ih nema, niti su u planu!) pa je uloga postojećih zelenih prostora unutar kompleksa tim važnija, a sve se može i lako aktivirati kao javni park.*
*Ovdje želimo istaknuti pariški **La Villette** kao primjer bivše klaonice koja je postala značajno kulturno središte s огромним javnim parkom.*
- *Pristup kompleksu, osim iz Heinzelove, trebao bi biti omogućen i iz Zaharove i ulice Podaupskoga (gdje i postoji), što je osobito važno ako se radi o javnom parku za taj dio grada, ali i s obzirom na druge moguće sadržaje za javnost unutar kompleksa.*
- *S obzirom na veličinu, kapacitete, pa i razvedenost (postojećeg) kompleksa, poželjna je kombinacija sadržaja od kojih je uputno da veći dio bude namijenjen ispunjavanju javnog interesa, a manji da bude klasično komercijalnog tipa poput kafića. U odgovarajućoj mjeri oni bi se mogli nadopunjavati.*

Sindikat biciklista

- *Poštovani, polazeći od dugoročnog cilja definiranog GUP-om grada Zagreba da se dvije trećine svih dnevnih putovanja odvija javnim prijevozom i nemotoriziranim oblicima putovanja (članak 37), neophodno je usporedno s planiranjem novih poslovno-stambenih sadržaja na području nekadašnje Gradske klaonice i stočne tržnice osigurati dodatne mogućnosti za mobilnost, s naglaskom na javni prijevoz (vlak, tramvaj, autobus) kao i individualne oblike održivog prijevoza.*
- *Zagreb neopravданo stagnira u smislu razvoja i unapređenja tramvajskog prometa jer već 20 godina nije proširena mreža tramvajskih pruga, a Heinzelova ulica koja omeđuje područje obuhvata gradskog projekta s njegove istočne strane već sadrži rezervirani koridor za tramvajsku prugu koja je također i dio postojeće planske dokumentacije i čeka realizaciju.*

Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

*Budući da se radi o specifičnoj kategoriji korisnika mišljenja smo da je prilika da se kroz Projekt Zagrepčanka osigura prostor u kojem bi se organiziralo **prenoćište za beskućnike**. Procjenjujemo da je potrebno **osigurati kapacitete za smještaj 100 beskućnika (prema procjeni potreba za 80 muškaraca i 20 žena)**. Nadalje, u istom prostoru bilo potrebno **organizirati i Dnevni centar za beskućnike** u smislu osiguravanja mogućnosti boravka za **30 korisnika s osiguranom mogućnošću korištenja sanitarnih čvorova i tuševa za beskućnike, kao i praonicu rublja te svakako organiziranje edukacija**, korisno provođenje slobodnog vremena i sl. Procjenjujemo da bi za navedeno bilo **potrebno 1000m²**. Također smo mišljenja da bi kroz Projekt Zagrepčanka bila **prilika za osiguranje kapaciteta za krizni smještaj**. Prostor bi bilo potrebno adaptirati na način da se osiguraju kapaciteti za četiri obitelji s djecom odnosno za cca. 30 osoba po principu apartmana.*

Intervjui sa stručnjacima

- 10 intervjeta provedenih sa stručnjacima iz različitih područja ekspertize (arhitektura i urbanizam, povijest, povijest umjetnosti, krajobrazna arhitektura, promet i urbana sociologija)
- Osnovne teme intervjeta su bile:
 - Odnos sadržaja javne i mješovite namjene
 - Odnos zaštićene baštine i novih sadržaja i izgradnje
 - Odnos kompleksa Zagrepčanka i okolnog prostora
 - Specifična pitanja za pojedine stručnjake (prometna rješenja, europski primjeri i iskustvo grada Ljubljane u prenamjeni industrijske baštine).

Odnos sadržaja javne i mješovite namjene

Brownfield prostori i industrijska baština dio su identiteta našeg grada.
Svjedoče o djelatnosti koja je bila izvor gospodarskog potencijala grada.
Njihova estetska vrijednost se s godinama sve intenzivnije revaloriziraju.
**Potrebno ih je očuvati i uz eventualne nove intervencije omogućiti
pristupačnost građanima.**

Zrinka Barišić Marenić (arhitektura, povijest arhitekture)

Specifična vrijednost i potencijal brownfield prostora i industrijske baštine za razvoj grada u urbanističkom i društvenom smislu od iznimne je važnosti za zadovoljenje kulturnih potreba stanovnika. (...) Dakle, u tematskom smislu moguće je planirati „PARK ZAGREPČANKA“/URBANI PARK HEINZEL. Park, **treba imati mješovitu namjenu što svakako uključuje: javnu i društvenu namjenu** (visokoobrazovne ustanove, institute-npr. veterinarski institut afirmirajući memoriju mjesta i sl.) **izložbene prostore unutar kojeg se odvija i rad kao komplementaran sadržaj, alternativnu scenu, rekreativnu namjenu, uslužne djelatnosti, trgovine samo kao specijalizirane i u vrlo maloj mjeri.** Iznimno je važno da se kroz namjenu odnosno način korištenja **osigura cjelodnevno korištenje prostora.**

Dragica Barešić (arhitektica, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba)

Za razliku od etape širenja grada i zauzimanja novih prostora, zadnjih desetljeća svjedočimo postupku sažimanja grada ili tzv. „obnove iznutra“. Taj proces karakterizira novo valoriziranje „preskočenih“ dijelova u gradu kao i novi pristup aktiviranju zapuštenih prostora ili prostora koji se ne rabe u svojoj izvornoj namjeni tzv. „brownfield“ područja.

(...)

Česta je pogreška i krivi stav da se svi „brownfield“ prostori pretvaraju isključivo u sadržaje kulture i ostalih kategorija javne namjene. Potrebno je u gradu, pa tako i u tim zonama pronaći odgovarajući balans između navedenih sadržaja na način da gospodarski gledano imamo sadržaje koji stvaraju nove vrijednosti (zarađuju novac) za razliku od sadržaja koji su djelomično ili u potpunosti društveno financirani (kultura, edukacija, socijala,...) tj. koji troše novac. Naravno to je samo načelo koje pridonosi održivosti i realnosti provedbe projekta, a međusobni odnos sadržaja ovisiti će o lokaciji, potencijalu prilagodbe same građevine ili građevnog kompleksa za neki sadržaj i mogućnosti realizacije određenih sadržaja obzirom na strukturu vlasništva, partnerstvo s gradom i mogućnosti financiranja kao i tržišnim uvjetima. Dakle načelno su poželjni uvijek mješoviti sadržaji ili hibridi ako je to moguće, a i određene vrste stanovanja (određeni tipovi stanovanja za određene potencijalne korisnika, hosteli,...) jer oni pridonose živosti prostora tijekom cijelog dana, tijekom cijelog tjedna.

Tihomir Jukić (arhitektura i urbanizam)

(...)prostor Zagrepčanke mogao bi se dobrim planerskim promišljanjem podijeliti između mjesta stanovanja, naobrazbe, zabave i poslovanja. Ono što mi se, pored određivanja tih odnosa namjena, čini važnim jest precizno odrediti kriterije i stupnjeve interveniranja unutar sklopa koji je već godinama pod institucionalnom zaštitom.

Marko Špikić (povjesničar umjetnosti)

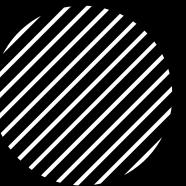
No, odnos prema naslijeđu rada i industrijalizacije u Zagrebu svjedoči da hrvatsko društvo nije izgradilo odnos prema tom dijelu baštine te ga ne koristi ili ga koristi kao nekretnine, rukovodeći se isključivo ostvarivanjem profita.

Inozemna iskustva potvrđuju da brownfield lokacije posjeduju znatan razvojni potencijal. Promišljenim prostornim planiranjem i sadržajnim prenamjenama industrijskih areala i građevina u širem centru Zagreba moguće je, uz uvažavanje javnih interesa, znatno utjecati na kvalitetnije prometno povezivanje dijelova grada, na poništavanje negativnih efekata pretjerane izgradnje, na stvaranje novih prilika za ekonomski razvoj te na očuvanje kulturnih dobara i memorije na povijesni razvoj nekadašnje periferije.

Goran Arčabić (povjesničar)

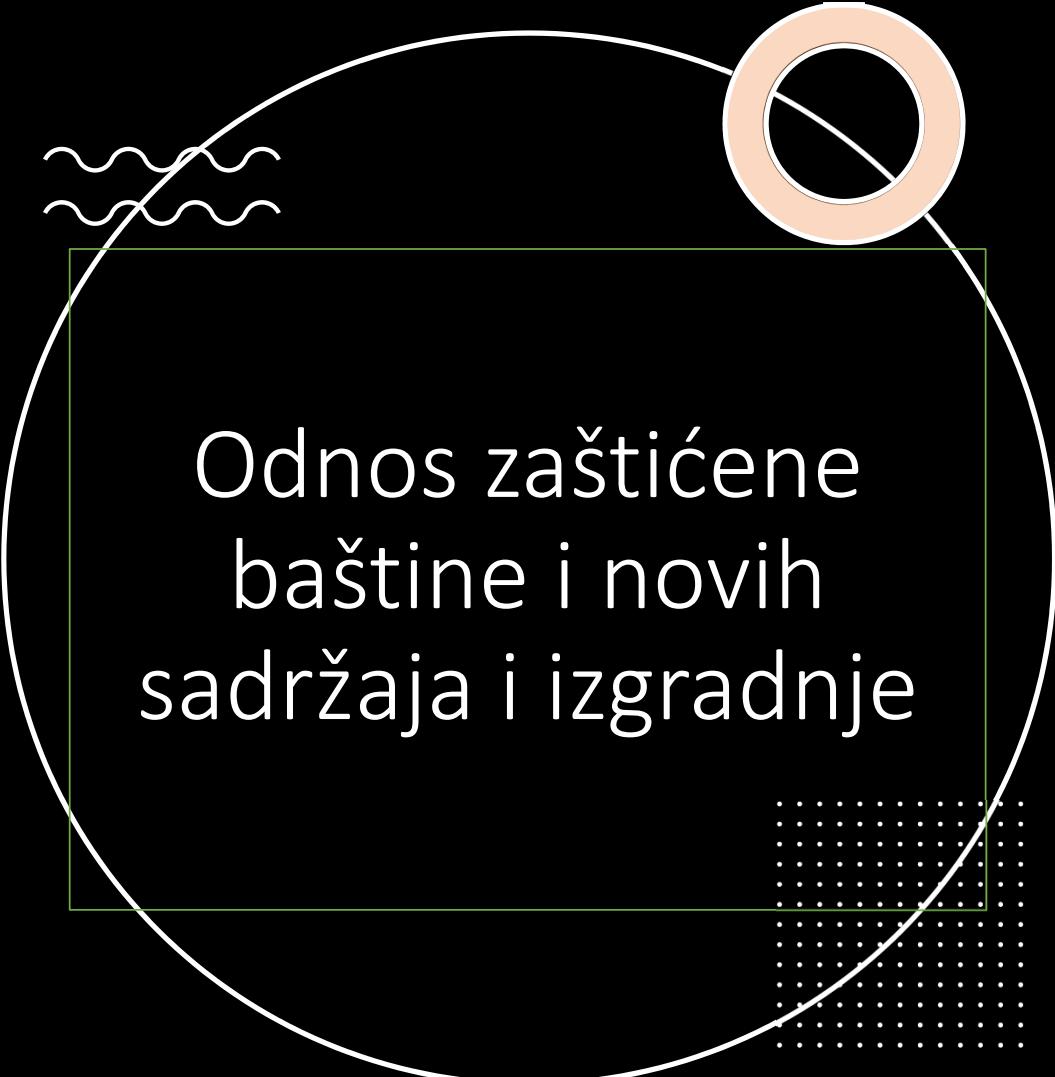
Odnos zaštićene baštine i novih sadržaja i izgradnje

*Čini mi se vrlo bitnim odrediti formalne („plastičke“) vrijednosti sklopa koji je, premda podijeljen u elemente raznih dimenzija, dovoljno kompaktan i ne toliko transformiran. To se odnosi na **dobru promišljenost postupanja kod adaptacija, prigradnji, interpoliranja i mogućih spajanja dijelova novim formama**. Zbog iznimne formalne i ekspresivne vrijednosti, u slučaju Vodotornja treba biti senzibilan u promišljanju visokogradnji. Zagrepčanku treba zamisliti kao formirani gradsku četvrt, odnosno grad u gradu (prema analogiji koja se ponekad nameće između srednjovjekovnih samostanskih i industrijskih sklopova), pa je **treba vidjeti kao vrijednu ambijentalnu cjelinu usporedivu s osjetljivim starim gradovima**. Inovacije, dakle, treba dobro promisliti, od arhitektonske pojedinosti i slike ulice do slike celine.*

Kako pokazuje Prostorna analiza Zagrepčanke ali i iskustva brojnih europskih i svjetskih gradova, zelenih javnih prostora uvijek nedostaje. Mislim da se iz tog razloga u analitičko valoriziranje i planiranje cijelog sklopa moraju uključiti i stručnjaci iz područja hortikulture. Konzervatorska analiza ograničila se na arhitektonski fond, što nije dovoljno. I tu se, kao i kod procjene odnosa očuvanja i razvijka kulturne baštine, treba uspostaviti ravnoteža između očuvanja postojećih zelenih površina i onih koje će, nadam se, biti formirani kao javni prostori.

Marko Špikić (povjesničar umjetnosti)

Odnos zaštićene baštine i novih sadržaja i izgradnje

Industrijska baština treba biti valorizirana i u skladu s njenom vrijednošću treba planirati i sadržaje. No, prije toga ne smije postati neupotrebljiva (primjer Paromlina ili Badela). U vrijedne objekte svakako treba staviti javne i društvene sadržaje.

Vanjski prostori ne bi smjeli biti previše izgrađeni novom izgradnjom (pogotovo ne viskom stambeno-poslovnom) te treba prihvatiti kapacitet takvih prostora, prvenstveno što se tiče pristupa. Motorizirani promet bi trebao imati limitirani pristup.

U proces planiranja sadržaja svakako treba uključiti građane i relevantne dionike, ne samo pro forma kroz javni uvid i raspravu te e-savjetovanje. To treba biti planirani i kontinuirani proces, u kojem će se saslušati, čuti i uvažiti glasovi građana (pogledati npr. dobru praksu grada Genta, koji je Zagrebu bio partner u projektu CIVITAS ELAN).

Svakom zaštićenom prostoru treba dati sadržaj, koji će se raspraviti i sa stručnjacima i sa građanima. Na prvom mjestu treba biti javni interes, a ne isključivo privatna zarada.

Lidija Pavić Rogošić (arhitektica, udruga ODRAZ)

Izuzetno su važni **kriteriji kompatibilnosti novih sadržaja s postojećom strukturom**. Pri tome je važno imati na umu da se zaštiti vrijedna prostorna struktura (ako postoji), te **način implementacije novih funkcija u njeno tkivo**. U svijetu, posebno u Njemačkoj se **pojavio trend stvaranja industrijskih parkova u industrijskim pogonima**. Ovo je **jedan od novijih načina stvaranja novih sadržaja u gradu na mjestima vrijedne industrijske baštine gdje je industrijski pogon orijentiran na okolini krajobraz tj. postaje parkovna struktura**. Stoga, okolini krajobraz ne mora biti važan segment prostora, nego on može postati i osnova za njegov razvoj...

Kako je prostor zelenih površina unutar kompleksa Zagrepčanke bio pomno osmišljen, ima i danas određenu vrijednosti. Njega je potrebno analizirati tj. vrednovati u skladu s potencijalnim novim sadržajima u krajobrazu. Bilo bi jako dobro osmisliti i dodatne sadržaje u otvorenom prostoru kompleksa kao dijela gradskog javnog prostora tj. kao dijela urbane zelene infrastrukture.

Ines Hrdalo (krajobrazna arhitektica)

Moguća je i zaštita i inovacija, potrebno je odrediti mjeru. Inzistiranje na izrazito rigidnoj zaštiti dovodi do postupnog urušavanja zgrada tijekom godina. **Optimalno bi bilo iznaći rješenja u razumnom roku, prije urušavanja zgrada zbog neodržavanja, požara i agresivnih vremenskih utjecaja na devastirane strukture.**

Participacija i bottom-up pristup mogu vrlo konstruktivno doprinijeti iznalaženju kvalitetnih budućih programa i rješenja.

Zelenilo razraslo tijekom desetljeća korištenja i napuštenosti Zagrepčanke predstavlja vrlo kvalitetan okvir koji oplemenjuje cijeli sklop. Uz očuvanje postojećeg može obogatiti i novim intervencijama i novim aktivnostima na otvorenome koje ne devastiraju postojeći zeleni okvir.

Zrinka Barišić Marenić (arhitektura, povijest arhitekture)

Odnos kompleksa Zagrepčanka i okolnog prostora

Kompleks Zagrepčanke treba biti mjesto koje uključuje heterogene sadržaje kroz koje se postiže otvorenost odnosno javno korištenje prostora i sadržaja. (...)

Prostor je neugodan za kretanje pješaka iza 19 sati već danas, stoga bi trebalo inzistirati na povećanju broja stanovnika, kao i načina korištenja uličnih prostora posebno lokalna u prizemljima zgrada ,nove građevine ne smiju biti monofukcionalne tipa PBZ zgrada koja svojim volumenom zauzima dugačku uličnu frontu a da pri tome ne doprinosi urbanitetu. (...)

Promet je podređen osobnim automobilima. Javni promet je zanemaren i ako postoje svi tehnički uvjeti za njegovo poboljšanje. Danas se javni autobusni promet odvija Heinzelovom ulicom, dok se tramvajski odvija Vukovarskom i Držićevom. Nužno je potrebna realizacija tramvajskog prometa od Kvaternikovog trga do Vukovarske za dobro funkcioniranje kompleksa Zagrepčanke i šireg prostora.

Dragica Barešić (arhitektica, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba)

U promatranom bližem okruženju kompleksa Zagrepčanka u posljednjih 10 godina došlo je do golemyih prostornih promjena, te se značajno promijenila struktura sadržaja. Jasno je da se odvija ubrzana izgradnja stambenih prostora što će utjecati na povećanje broja stanova, a time i na demografske procese. Stoga je s demografskog aspekta teško reći koliko zaista sada stanovnika tamo živi jer je Popis bio „davne“ 2011., a otada se u ovom dijelu grada odvijaju ogromni građevinski zahvati. Međutim, očito je da se osim stambene i poslovne izgradnje paralelno ne odvija izgradnja dodatnih sadržaja, a stvaranje i uređenje zelenih površina je potpuno zanemarene. Cijelo ovo područje sjeverno od Vukovarske ulice je vrlo nehumano, s natiskanim poslovnim i stambenim objektima te ogromnim brojem automobila. Općenito je na ovom području potrebno smanjiti automobilski promet. Biciklistički promet je praktički moguć samo na obodnim, izrazito prometnim ulicama dok u poprečnim ulicama gotovo ne postoji. Navečer je vrlo mračno i djeluje pomalo zastrašujuće.

Kompleks Zagrepčanke doživljavam kao posljednju šansu da ovaj dio grada dobije malu zelenu oazu, neophodnu za ugodan život i da se barem donekle „humanizira“.

Kompleks Zagrepčanke bi mogao biti humana poveznica između poslovnog života i stanovanja. Adekvatnim uređenjem i maksimalnim iskorištavanjem postojećih zelenih površina mogao bi postati ugodno područje za one koji ovdje dnevno rade, ali i za one koji žive u okolnim stambenim zgradama.

Prostorni razvoj grada se ne može temeljiti isključivo na interesima privatnih poduzetnika i njihove zarade već je potrebno uvažavati i kvalitetu života stanovnika, te je u svrhu održivog planiranje i razvoj nužna participacija građana. Jer u konačnici, za koga imamo grad...za profit? Ili za stanovnike?

Sanja Klempić Bogadi (demografija)

Upravo zbog intenzivne urbanizacije okolnog prostora zeleni perivojni okvir Zagrepčanke, ali i njena arhitektura bitan su element identiteta izvorne namjene tog dijela grada, ali i mjesto za kvalitetno provođenje slobodnog vremena ili ostvarenje nekih aktivnosti koje bi se odvijale u okviru sklopa.

Ovaj sklop dosta je dobro prometno povezan sa drugim dijelovima grada. Otvaranjem granice, opne, ograde i prema drugim stranama (osim ulične), omogućuje se kvalitetna pješačka povezanost s okolnim područjem, ali i samim centrom grada.

Zrinka Barišić Marenić (arhitektura, povijest arhitekture)

Specifična pitanja za pojedine stručnjake

Kompleks Zagrepčanke i Istočnog željezničkog kolodvora dobiti će uskoro novu prometnu i sadržajnu ulogu u gradu i zajedno s novim prometnim „hubom“ odnosno intermodalnim prometnim terminalom vezanom na željeznicu, činiti će novo gradsko središte na istočnom dijelu grada (Pešćenica) i izazvati će veliki utjecaj na preobrazbu okolnog prostora. Tihomir Jukić (arhitektura i urbanizam)

Lokacija je smještena uz Heinzelovu ulicu koja polako postaje jedna od važnijih gradskih transverzala. Obilaznica - čvor Kosnica - Domovinski most - Radnička cesta s tri prometna traka - denivelirano raskrije Radnička - Slavonska - Heinzelova i onda dolazimo na kritični dio Heinzelove između Slavonske i Vukovarske koja ima puno prometa i samo dva prometna traka. Sjeverno od Vukovarske, kod Lokacije, Heinzelova ima tri prometna traka. To se misli promijeniti (uzeti jedan prometni trak) ako će se graditi tramvaj. (...) U odnosu na mnoge druge lokacije, ova ima potencijala, okružena je s tri "jake" prometnice i četvrtom (Zavrtnica) koja nema prepreku sa željeznicom. Imamo dobar prometni prsten, koji uz sve svoje mane, pruža i može pružiti puno toga.

Zdenko Lanović (prometni stručnjak)

Namjena prostora alternativnoj kulturi i kombiniranje sadržaja daju veliki revitalizacijski potencijal prostoru, ali moraju biti dobro planirani i vođeni jer u protivnom dolazi do problema. U Ljubljani imamo primjere takvih prostora koji su obnovljeni i dobro su zaživjeli, ali i onih koji stoje prazni zbog neriješenih odnosa. (...)

Matjaž Uršič, urbani sociolog, FDV Ljubljana

Pri planiranju treba koristiti smjernice za izradu SUMP-ova (planova održive urbane mobilnosti), koji ne predviđaju inžinjerski pristup kako najbrže dovesti automobil od točke A do točke B, nego **planirati mobilnost za bolju kvalitetu življenja** (osiguranje pristupa javnom prijevozu, infrastruktura za nemotorizirani promet, bottom-up pristup isl.

Postoji niz dobrih primjera, neke sam i navela u prijašnjem tekstu. **Niz gradova koji sudjeluju u projektima inicijative CIVITAS za održivu urbanu mobilnost ima prakse planiranja mobilnosti radi postizanja veće kvalitete življenja, uključuju građane i rade s određenim dioničkim skupinama. Ne trebamo ići daleko, primjer grada Ljubljane, koji je od sivog provincijskog grada s glavnom prometnicom kroz središte grada, imajući viziju i koristeći EU fondove transformira svoj centar. Mnogi gradovi su iskoristili EU fondove za revitalizaciju ovakvih područja, naravno ako su planirali društvene i javne sadržaje, umirili promet, poboljšali kvalitetu života i ako su doprinijeli javnom dobru.**

Lidija Pavić Rogošić (arhitektica, udruga ODRAZ)

Fokus grupe s predstavnicima mjesne samouprave (VGČ i MO), predstavnikom Tržnica Zagreb i ustanovama u kulturi (KNAP, PUO)

- 2 fokus grupe održane su zaredom 14.12.2020. (online, Zoom meeting); trajanje: 10-12h
- Prisustvovali su predstavnici Vijeća Gradske četvrti Trnje i Vijeća Mjesnog odbora Kanal, Pučkog otvorenog učilišta, Centra kulture na Peščenici i Tržnica Zagreb (Zagrebački holding d.o.o.).
- Teme razgovora: sadržaji javne i društvene namjene, s naglaskom na prijedlozima Vijeća Gradske četvrti Trnje, Vijeća Mjesnih odbora Kanal i Sigečica prethodno dostavljenih Gradskom uredu za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba.

-
- Osnovni zaključak jest da prostor Zagrepčanke treba biti **javno dobro dostupno svima** u kojemu će se očuvati i **njegovati identitet i industrijska baština** grada te **zaštićeno zelenilo**, ali uz moderne i inovativne **kulturne**, javne i društvene sadržaje dostupne 24 sata dnevno, s ciljem revitalizacije i podizanja kvalitete života.
 - **Definiranje javnih i društvenih sadržaja treba biti uklopljeno u stambeno-poslovnu namjenu kompleksa tako da primarna funkcija čitavog prostora ostane – javno dobro!** To znači otvorenost prostora i dostupnost parkovnog dijela i budućih sadržaja svima i bez ograničenja. Zagrepčanka treba biti prvenstveno **javni prostor** koji će pružiti kulturne i druge društvene sadržaje namijenjene različitim dobним, socio-ekonomskim i drugim društvenim skupinama te osigurati stalnu dostupnost i mogućnost korištenja zelenih površina i određenih turističko-ugostiteljskih sadržaja poput **natkrivene tržnice** s ponudom svježe pripremljenih jela i malih restorana te multifunkcionalnih prostora za različita festivalska i druga događanja, ali koji moraju biti uklopljeni u osnovnu svrhu javnog i općeg dobra prostora. Pri izboru kulturnih i društvenih sadržaja važno je voditi računa o tome da se ne ponavljaju sadržaji koji već postoje u ostalim institucijama (PUO, KNAP i druge), već da se ponudi ono što nedostaje i što može potaknuti revitalizaciju prostora te njegovu život po uzoru na takve prostore u drugim gradovima (kompleks Matadero u Madridu i dr.). **Multifunkcionalni prostori, umjetničke rezidencije i ateljei, prostori namijenjeni mladima, festivali, koncerti i slična događanja** neki su od prijedloga.

Fokus grupa/radionica s mladima

održana 21.12.2020.

1. grupa

- *prostor Zagrepčanke se može smatrati visokovrijednim prostorom koji bi funkcionirao sa svim svojim sadržajima kao mali grad za sebe, ali ujedno se vidi i veliki njegov potencijal kao budući centar, kulturno i društveno središte, ovog kvarta.*

2. grupa

- *Uz tradicionalna skloništa u kojima životinje borave u kavezu, zadnjih su godina sve popularniji i alternativni oblici skrbi koji omogućuju zbližavanje potencijalnih udomitelja i životinja u ugodnom okruženju. Poznati su primjeri popularnih privatnih objekata kao što su takozvani cat caffei koji uz ugostiteljske usluge pružaju i mogućnost druženja životinja i ljudi. U inozemstvu, većina takvih kafića djeluje i na principu privremenog skloništa za životinje koje se iz njih mogu udomiti.*

3. grupa

- HUB, inovacije, ekološka poljoprivreda i kružno gospodarstvo, održiva mobilnost

4. grupa

- *Prostori za mlade – izlaganje u nastavku*

Zaključak na temelju fokus grupe i intervjeta sa stručnjacima o specifičnoj vrijednosti brownfielda Zagrepčanka

Posebnost prostora Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici jest u tome što je to živi prostor heterogenih aktivnosti „alternativnog tipa“, jer uključuje neuređene prostore, zelene prostore, skvot, poslovne dijelove u kojima posluju različiti subjekti (od udruga do proizvodnih, uslužnih i drugih tvrtki) te rubno i prostore udruga (BBB i dr.). S obzirom na veličinu prostora sve to čini jedan zanimljivi kolaž, bez da se akteri i aktivnosti međusobno ometaju.

Takvu posebnost i višestrukost načina korištenja te samih korisnika treba očuvati u budućim intervencijama, jer ona predstavlja životnost i inovativnost koja je u Zagrebu prilična rijetkost dok u brojnim drugim europskim gradovima predstavlja posebnu revitalizacijsku kvalitetu.

Prostori za igru, zabavu i javno dostupne zelene površine uokvirene industrijskom baštinom mogu postati generatori razvoja četvrti (i čitavoga grada) i garantiraju zadovoljstvo stanovnika.

Anketno istraživanje

- Anketni upitnik pripremljen je krajem 2020. godine, ali je zbog kompleksnih razloga (od pandemije COVID-19 nadalje) i nepovoljnog perioda (kraj godine, praznici i dr.) tek početkom veljače 2021. godine poslan mjesnim odborima i gradskoj četvrti da ga distribuiraju stanovnicima (upućen je javni poziv stanovnicima MO Kanal, MO Sigečica i GČ Trnje).
- Upitnik je ispunilo 97 stanovnika navedenog prostora (51 stanovnik MO Sigečica, 26 stanovnika MO Kanal i 20 stanovnika ostalih MO GČ Trnje).

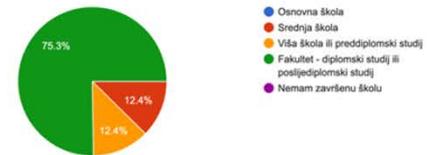

- Online anketni upitnik (u prilogu) namijenjen punoljetnim stanovnicima GČ Trnje sadržavao je 37 pitanja organiziranih u pet tematskih cjelina: osnovni socio-demografski podatci o ispitaniku i subjektivna procjena kvalitete života, stavovi o javnim i društvenim sadržajima na području Zagrepčanke, stavovi o budućoj namjeni prostora Zagrepčanke te stavovi o dostupnosti prostora i sigurnosti u prometu. Od ukupnog broja pitanja 32 su bila zatvorenog tipa, dok je 5 pitanja bilo otvorenog tipa (ispitanici su zamoljeni da iznesu svoje viđenje prednosti i nedostataka života u Trnju i dr.). Provedena je tematska analiza otvorenih pitanja. Kako bi se transparentno prikazala raznolikost stavova i naglasaka ispitanika svi odgovori na otvorena pitanja nalaze se u prilogu (iza anketnog upitnika). Ukupni rezultati analizirani su na deskriptivnoj razini, bez kompleksnije statističke obrade i analize podataka.

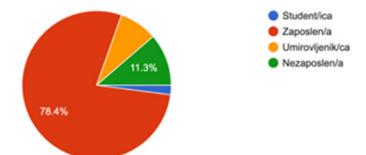
Socio-demografske značajke ispitanika

- Većina ispitanika je ženskog spola 70% (68 ispitanika), dok je 30% (29 ispitanika) muškog spola. Također je znatno zastupljenija populacija srednje dobi (od 35-64 godine) sa 64,9% (63 ispitanika), ispitanika mlađe dobi je 28,9% (28 ispitanika), dok je starija dob premalo zastupljena sa samo 6,2% (6 ispitanika). Navedena odstupanja od opće populacije očekivana su jer se radi o online anketi u kojoj inače više sudjeluju žene, visokoobrazovani, srednja dob (time i populacija radno aktivnih), a značajno manje starija populacija. Nažalost, zbog pademije koronavirusa i epidemioloških mjera nije bilo moguće provesti anketu licem-u-lice što bi omogućilo uključivanje većeg broja starijih stanovnika. Međutim, bez obzira na ograničenja, moguće je zaključiti o generalnim potrebama na temelju rezultata provedene ankete.

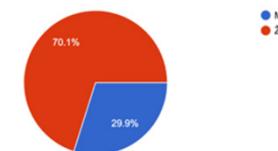
Koji je Vaš najviši stupanj završenog obrazovanja?
97 responses

Koji je Vaš trenutni radni status?
97 responses

Kojeg ste spola?
97 responses

Kojoj dobroj skupini pripadate?
97 responses

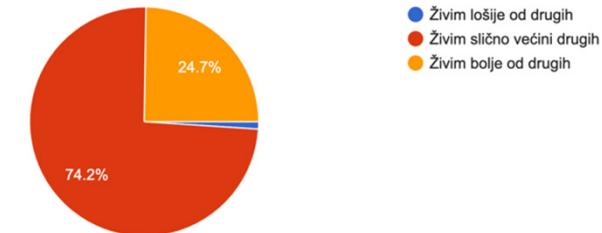

Kvaliteta života

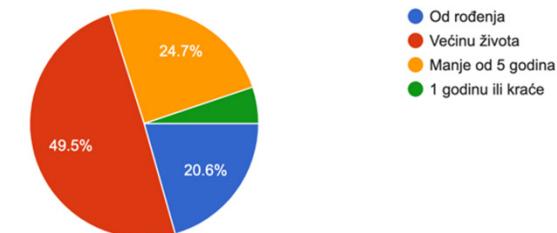
Većina ispitanika živi dugo na području GČ Trnje (20 ispitanika od rođenja, 48 ispitanika živi većinu života, a samo 24 manje od 5 godina). Ispitanici su procijenili vlastiti materijalni status kao prosječan, odnosno „živim slično većini drugih“ u 74,2% odgovora, dok je 24,7% njih odgovorilo da „živi bolje od drugih“.

Većina ispitanika je relativno zadovoljna osobnom kvalitetom života. Velika većina ispitanika (njih 83) živi u stanu, dok manji broj živi u kući (14 ispitanika), pritom su većinom vlasnici prostora u kojemu žive (samo 12 ispitanika su podstanari).

Kako procjenjujete svoj materijalni status u odnosu na druge stanovnike Trnja?
97 responses

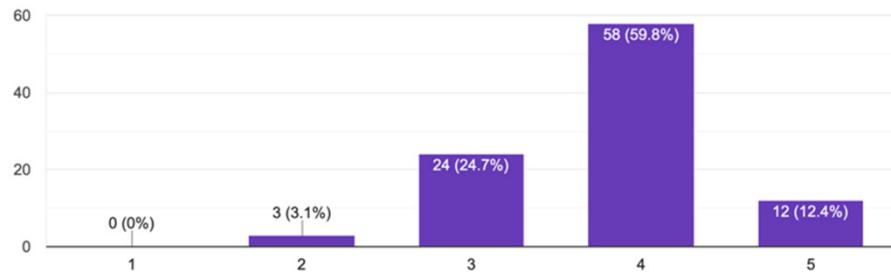

Koliko dugo živate na području Gradske četvrti Trnje?
97 responses

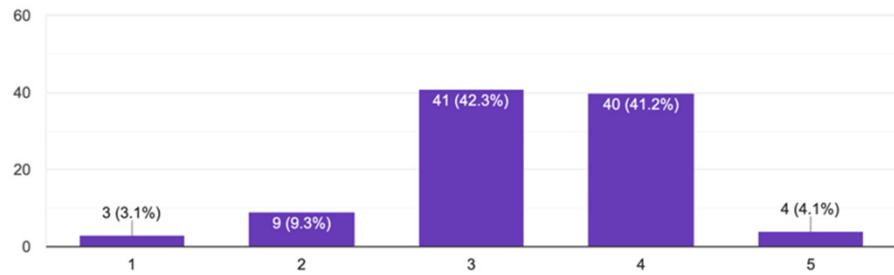
Koliko ste zadovoljni osobnom kvalitetom života?

97 responses

Kako biste generalno procijenili kvalitetu života u Trnju?

97 responses

Citati iz ankete (otvorena pitanja)

-

nedostaci

Nedostatak javnih sadržaja, prevelika prometna zagušenost, zagađeni zrak.

Dobra povezanost s centrom grada, no nedostaje aktivnosti i proaktivnosti.

Tvornica Katran širi nesnosan smrad kroz čitavu godinu, neovisno o dobu dana pojedinačno te bitno zagadjuje okoliš i degradira kvalitetu življenja u širem centru glavnog grada jedne drzave!

Za ocjenu 5 nedostaje dogadanja i dodatnih sadrzaja, ali ostalo je dobro.

Nedostaju zelene površine, parkovi, livade, sportski objekti, trim, biciklističke staze, klupe..

Fali zelenila, kvalitetnog javnog sadrzaja za sve uzraste, fale skole, vrtici, domovi za starije.

Nema dovoljno prostora za šetanje pasa.

Citati iz ankete (otvorena pitanja)

-
prednosti

Ono čime su stanovnici posebno zadovoljni u svom kvartu (mjesnom odboru) vidljivo je iz sljedećih citata:

Susjedima, mladim obiteljima sa sitim pogledom na život i stvari, željom za napretkom i poboljšanjem, povezanost i blizina svih sadržaja koji se nazalost nalaze izvan kvarta dok ih u kvartu sigecica nema.

Lokacija, time što se naselje razvija.

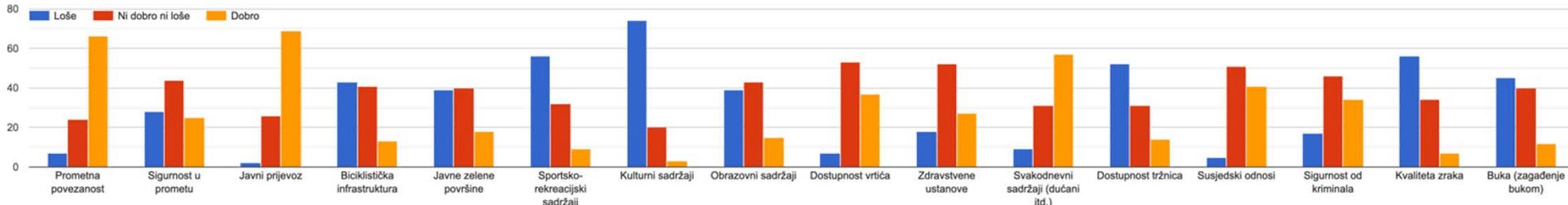
Manjim stambenim jedinicama (kućama) gdje postoje normalni susjedski odnosi i povezanost građana.

povezanost s centrom, mjesni odbor pozitivno aktivan

Imam sreću da živim u zgradu oko koje je mnogo zelenila i nema velike buke, a istovremeno sam vrlo blizu tramvajskih i autobusnih stanica, no to nije čest slučaj u svim dijelovima Trnja.

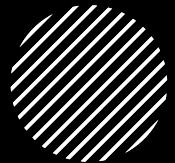
Stanovnicima kvarta. Još uvijek

Kako ocenjujete pojedine aspekte kvalitete života i dostupnosti javnih i društvenih sadržaja u GČ Trnje?

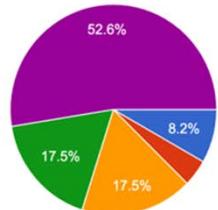

- Upitnik je sadržavao i pitanje o ocjeni pojedinih aspekata kvalitete života i dostupnosti sadržaja. Iz odgovora je vidljivo da su kulturni i sportsko-rekreacijski sadržaji najlošije ocijenjeni, kao i dostupnost tržnica, kvaliteta zraka i buka.
- Negativno su ocijenjeni biciklistička infrastruktura, javne zelene površine i sigurnost u prometu. Najbolje su ocijenjeni svakodnevni sadržaji (dućani i dr.) i susjedski odnosi što potvrđuju i odgovore na generalna pitanja o kvaliteti života u Trnju te pojedinačni odgovori na otvorena pitanja o prednostima i nedostacima kvalitete života u Trnju i samom kvartu (MO) u kojemu ispitanici žive.

Javni i društveni sadržaji

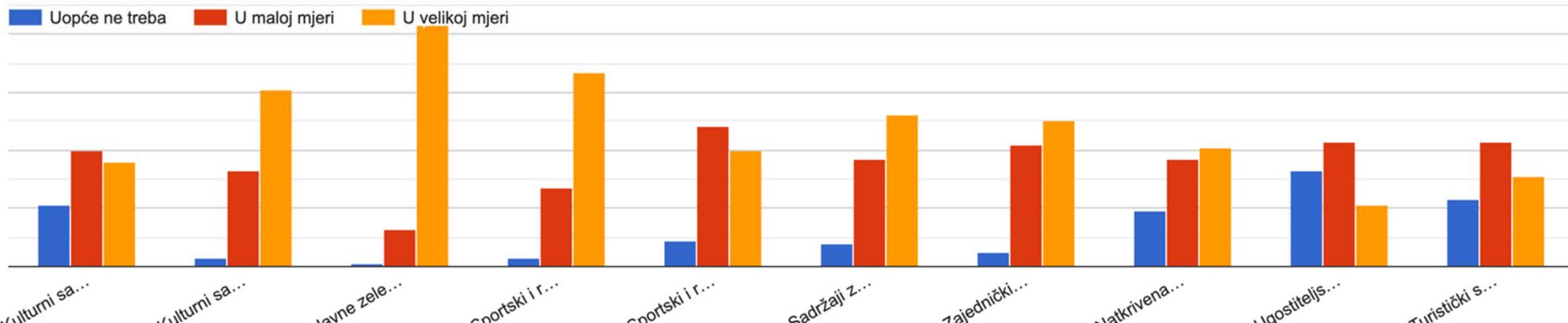
Koji od navedenih javnih i društvenih sadržaja treba biti prioritet gradskog projekta na području Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici?
97 responses

- Centar za kulturu Trnje
- Tržnica s pratećim turističko-ugostiteljskim sadržajima
- Javne zelene površine (hortikulturni sadržaji i zaštita postojećeg zelenila)
- Sportsko-rekreacijski sadržaji
- Sve od navedenoga

- Na pitanje o javnim i društvenim sadržajima kojima treba dati prioritet u GP Zagrepčanka polovica ispitanika je odgovorila – svim sadržajima (52,6%).
- Visok stupanj slaganja ispitanika je u iskazanoj potrebi za kulturnim i zabavnim te najviše sportsko-rekreacijskim sadržajima (posebice na otvorenom, ali i u zatvorenom prostoru).
- Od svih potreba kao prioritetni sadržaji istaknuti su sportsko-rekreacijski sadržaji i javne zelene površine, što je u skladu s prethodno opisanim odgovorima i u skladu s ukupnim rezultatima ankete te čitave studije.
- Javno dostupne zelene površine, bilo da se radi o parku ili sportsko-rekreacijskim sadržajima, su absolutni su prioriteti među potrebama stanovnika pa time trebaju biti prioriteti i gradskog projekta, posebice jer su navedene potrebe ne samo važne za zadovoljstvo građana nego su u skladu s održivosti i otpornosti urbanih sredina na klimatske i druge promjene.

s svaki navedeni sadržaj procijenite u kolikoj mjeri bi trebao biti zastupljen na području Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici.

odgovori iz ankete:

Još jedan vrtić.. (gradi se puno zgrada novih).. I tržnica obvezno
Vrtić, škola, ŠRC, parkovi za djecu i pse

Galerije gdje bi bili postavi mladih autora.

Glazbena alternativna scena čega kronični nedostaje gradu.

Dom umirovljenika, dom kulture, a razlog je taj što to nije dobro riješeno općenito u gradu, odnosno premali su kapaciteti obzirom na povećani broj stanovnika

Zaštiti postojeće zelenilo, ne betonizirati.

*Muzejski i edukativni prostor, coworking hubove, sportske aktivnosti na otvorenom i zatvorenom
Zelene površine, dječja igrališta, igrališta za tenis, badminton, nogomet. Sportska dvorana. Proširenje škole.*

Zelenilo! U ovom gradu postoji samo (pre)izgradnja, nema naznaka urbanizma ili smislenog razvoja.

Nedostaju mjesta za druženje građana, mjesta za izložbe i koncerte, manjak sportskih površina.

- Osim većine kratkih odgovora pojedini ispitanici su dali i kompleksnije odgovore od kojih izdvajamo sljedeće:

Dio sačuvati za multimedijiški, moderan postav nekadašnjeg industrijskog velegrada Zagreba. One najbolje očuvane zgrade. One manje kvalitetne ili preuređiti za sadržaje koji mogu biti polivalentni u dijelu kulturne ponude, prezentacija, tribina, izložbi, gamera, pokušati uspostaviti sklad između sto godina trajnosti prostora Zagrepčanke u Zagrebu

Dodao bih u odgovoru na donje pitanje da je potrebno sačuvati dio postojećih zgrada, a za dio manje održavanih ili ih uklopiti u prostor kao spomenike povijesti ili ukloniti nauštrb novih, kvalitetnijih sadržaja. Ima osoba koje to znaju sjajno uklopiti. Možda ne oni koji nisu putovali dalje od Leibnitza ili Nagykanisze, ali da ih ima, ima.

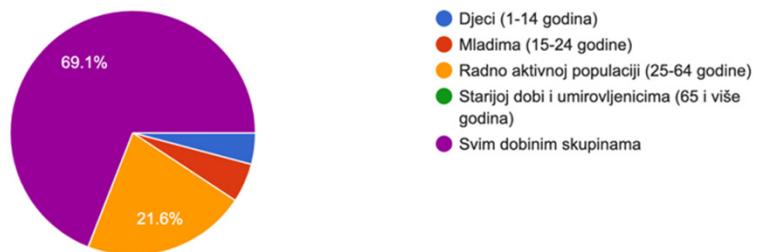
Mislim da sam time odgovorio i na dio donjeg pitanja.

Što se tiče odgovora dva pitanja ispod, treba samo preslikati Time Out s Mercado da Ribeira u Lisabonu i svakako što se sajmova tiče nikako ne preslikati ideju "sajmova" s Jelačić placa u posljednjih 20g.

- *Taj prostor je mrvicu predaleko da bi privukao sadržaje za strane turiste- samo za domaće i predaleko je od većine trnjana da bi bio centar za klasičnu kulturu (kino, kazalište, izložbe)- ne bi bio posjećen. Sportsko rekreacijski sadržaji koji nedostaju bi sigurno funkcionirali, kao i javne zelene površine. To je idealna lokacija za nekakav dječji zabavni park. Ili možda da se nekakvoj udruzi za zaštitu životinja ustupi neki dio prostora, pa po uzoru na gradove u Evropi napravi možda mala farma sa domaćim životinjima, takozvani "petting zoo". Gdje one dolaze u azil, a dozvoljene su posjete tijekom dana obiteljima s djecom. Ili da se napravi lokacija na kojoj se mogu napraviti mini festivali-festival piva, određene hrane, festivali za djecu, dani karnevala, izložbe mineralnog kamenja- pa da se cijelu godinu održavaju takvi događaji- ukoliko bliža okolina nije stambene namjene, zbog buke. Nije baš prostor za tržnicu zbog blizine tržnice na Kvaternikovom trgu- otvorene druge tržnice toliko blizu će osim toga negativno utjecati na ljudе koji imaju posao na Kvatriću. Izuzetak su štandovi sa hranom i restorani.*
- *Da specificiram prethodni odgovor. Što se tiče kulture čini mi se da bi bilo uputnije da grad postojeće kulturne prostore i ustanove - Mošu i Jedinstvo - dovede u funkciju i da oni služe kao kvalitetno opremljeni centri za kulturu. U Zagrepčanki bi trebalo zadržati i poticati već postojeće sadržaje produkcijskih prostora/ateljea, organizacije izložbi i koncerata. Trebalo bi iskoristiti prostor da grad nadoknadi kroničan nedostatak prostora za društvene djelatnosti: udruge, nezavisnu kulturu, kulturne industrije, društveno poduzetništvo. Vjerojatno dio prostora bi trebalo namijeniti i komercijalnoj namjeni, ali bi trebalo izbjegći beskonačne uredske prostore kakvi postoje na Radničkoj i koji nakon završetka radnog vremena zamrtve.*

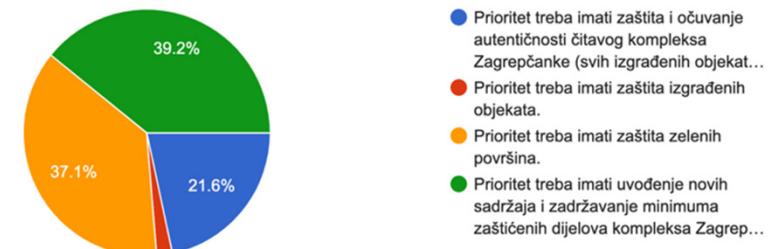
Kojim dobnim skupinama trebaju primarno biti namijenjeni javni i društveni sadržaji na području Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici?

97 responses

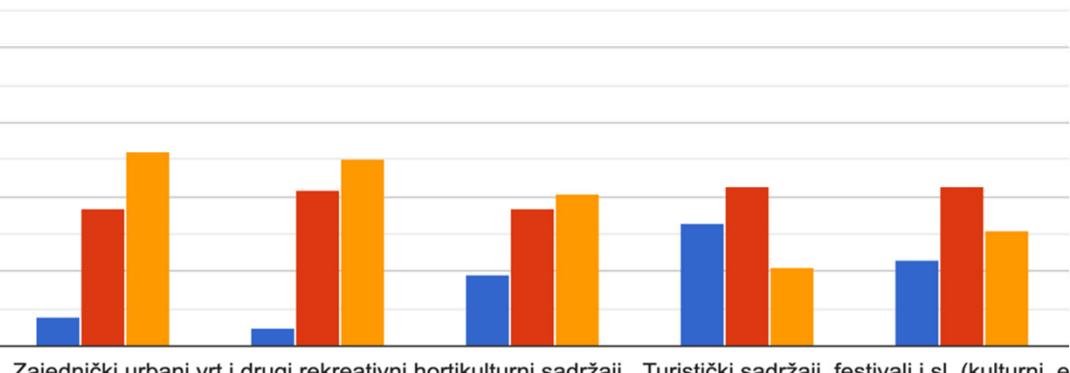
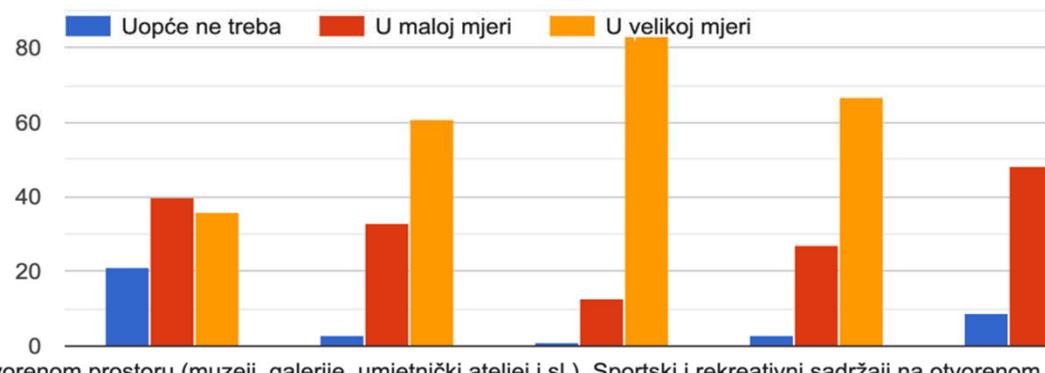

Kakav prema Vašem mišljenju treba biti odnos zaštite baštine i uvođenja novih sadržaja u prostor kompleksa Zagrepčanke? Označite tvrdnju s kojom se slažete u najvećoj mjeri.

97 responses

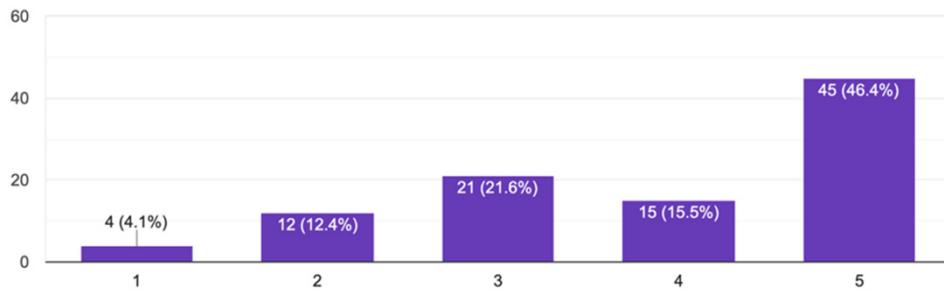

Za svaki navedeni sadržaj procijenite u kolikoj mjeri bi trebao biti zastupljen na području Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici.

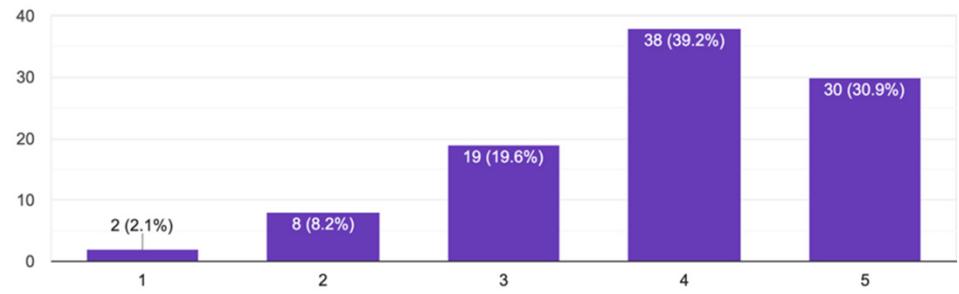

Stavovi o budućoj namjeni prostora

Prostor Zagrepčanke treba biti prostor mješovite namjene s naglaskom na ekološkoj održivosti i edukaciji te inovativnom pristupu hortikulturnim sadr...ednički urbani vrtovi, zeleni krovovi, fasade i dr.)
97 responses

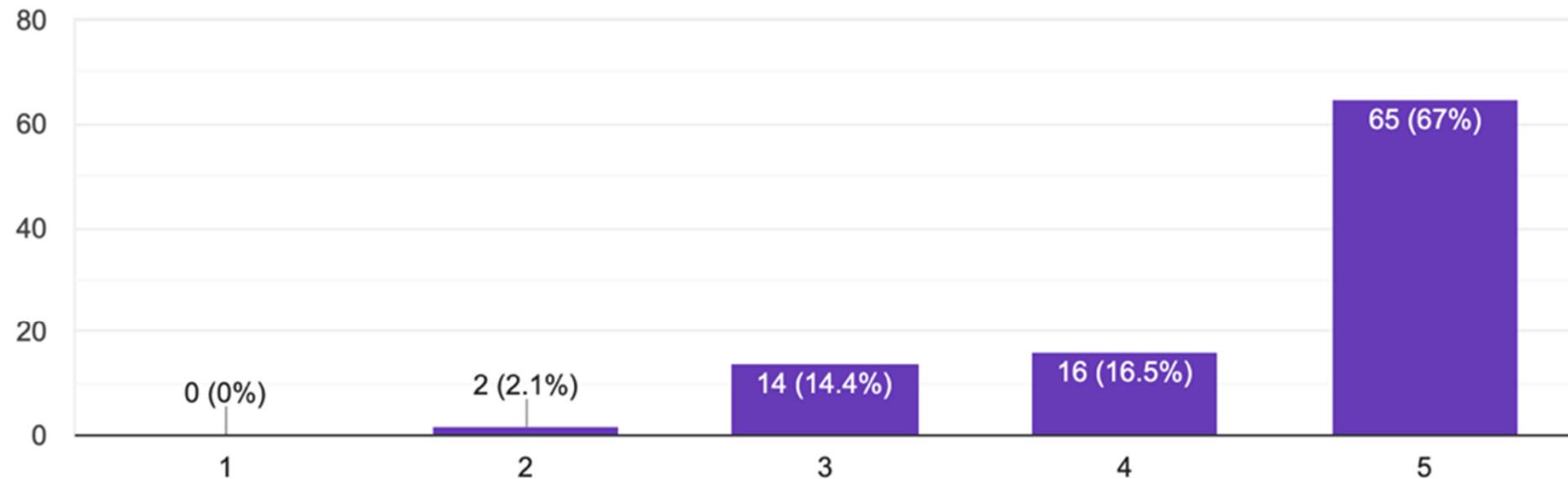

Prostor Zagrepčanke treba biti javni park.
97 responses

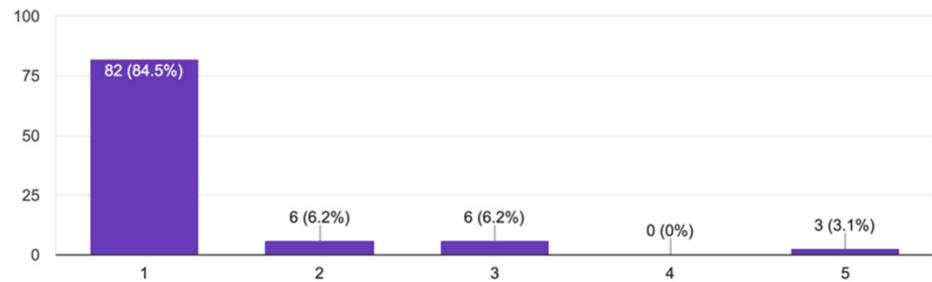

Prostor Zagrepčanke treba biti svojevrsni dnevni boravak svih stanovnika i budućih stanara te korisnika (zaposlenika i drugih) okolnih prostora i kvartova.

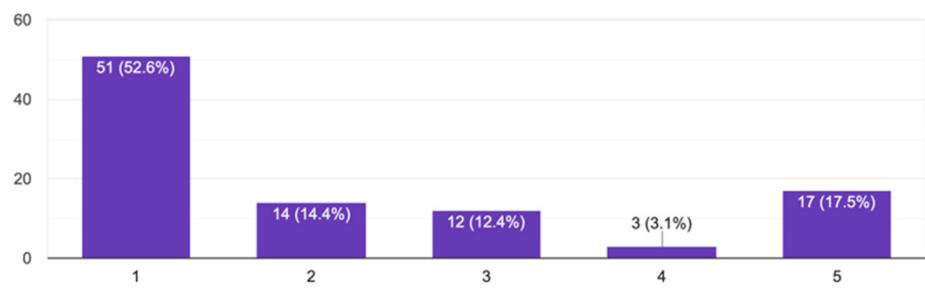
97 responses

Prostor Zagrepčanke treba biti ekskluzivan poslovno-stambeni kompleks zatvoren za javnost.
97 responses

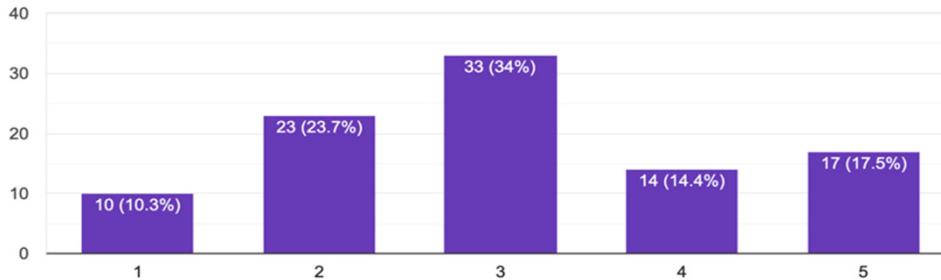
Prostor Zagrepčanke treba biti ekskluzivan poslovno-stambeni kompleks s otvorenom javnom zelenom površinom dostupnom svim građanima.
97 responses

Prostor Zagrepčanke treba biti posvećen zaštiti i muzejskom prikazu industrijske baštine

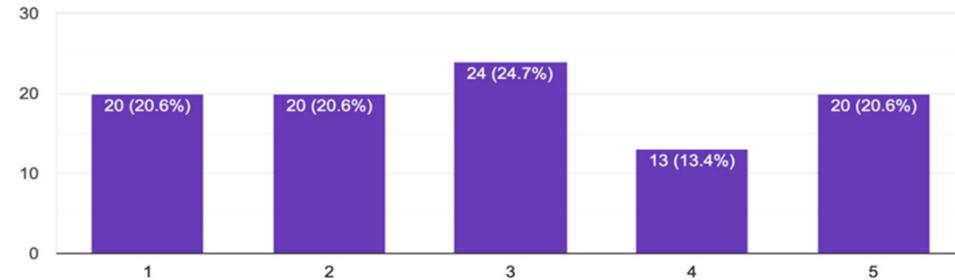
Zagreba.

97 responses

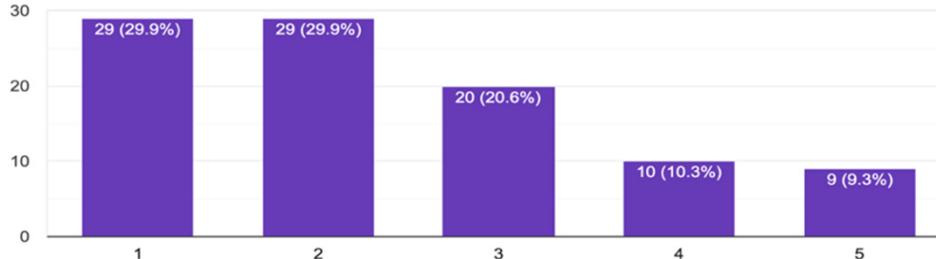
Prostor Zagrepčanke treba biti prostor mješovite namjene (poslovno-stambene) s brojnim kulturnim sadržajima.

97 responses

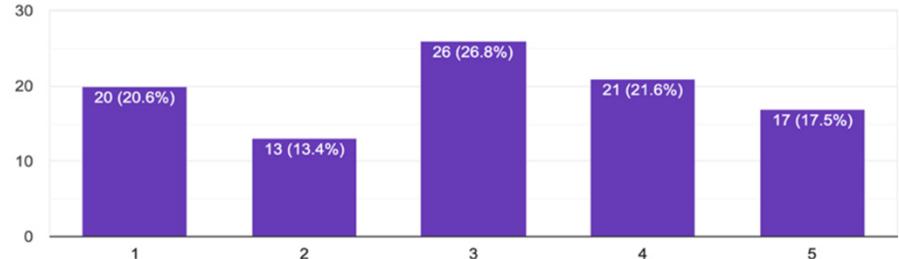
Prostor Zagrepčanke treba biti prostor mješovite namjene (poslovno-stambene) s različitim turističkim sadržajima.

97 responses

Prostor Zagrepčanke treba biti prostor mješovite namjene (poslovno-stambene) koji nudi različite javne sadržaje tijekom dana, ali i tijekom večeri (noći).

97 responses

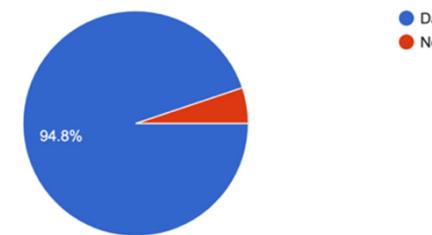

Dostupnost prostora i sigurnost u prometu

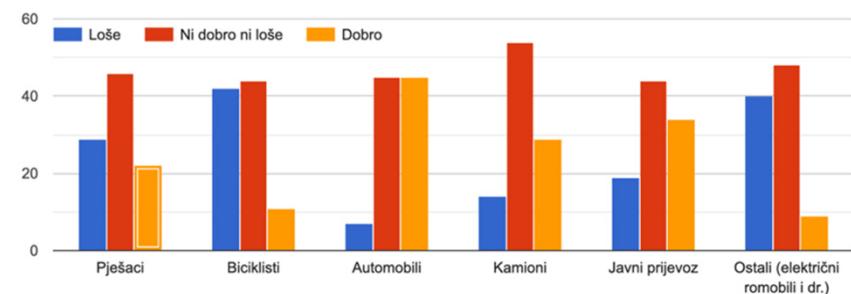
- U skladu s prethodnim podacima ispitanici smatraju kako prostor Zagrepčanke treba biti otvoren i dostupan svima.
- Problemi na koje su ukazali ispitanici odnose se na (ne)sigurnost u prometu za bicikliste, vozače električnih skutera/romobila i sl. te pješake.
- Posebno nesigurne su sve ranjive skupine sudionika u prometu (djeca, osobe s invaliditetom ili teškoćama u kretanju) što je nužno smanjiti na najnižu moguću mjeru.

Treba li prostor Zagrepčanke u Heinzelovoj ulici biti svakodnevno dostupan svima i otvoren s više strana (osim trenutnog glavnog ulaza)?

97 responses

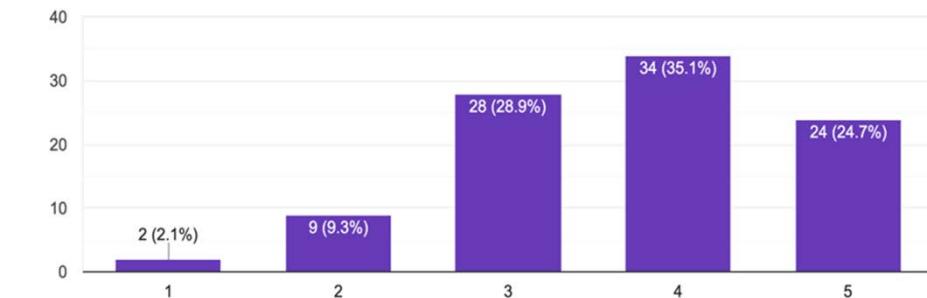

Kako procjenjujete sigurnost za svaku od navedenih kategorija sudionika u prometu u Heinzelovoj i okolnim ulicama?

- Preintenzivnim prometom za koji kvart nije građen, niti predviđen, i sukladno tome zagađenošću i prljavštinom prostora i zraka.
- Sumanuta preizgradivost prostora donijela je osjetno smanjenu kvalitetu života, poteškoće s kretanjem na području MO i teško podnošljive gužve.
- Promet je užasan, zagađenje bukom sa Slavonske, DRžićeve i Vukovarske je ogromno. Stabla, koja su djelomično vraćena pomažum ali treba razmisliti i o prometnicama, te kako povećati zelenilo kojeg nikada dosta.
- Ne osjećam se sigurno

U kolikoj mjeri prema Vašem mišljenju sadašnja organizacija prometa na prethodno navedenom području ugrožava sigurnost najranjivijih sudionika ... s invaliditetom ili teškoćama u kretanju i drugi)?
97 responses

Kratki zaključak anketnog ispitanja

Na temelju anketnog istraživanja jasno su vidljivi problemi kvalitete života, prometnog zagušenja, buke i zagađenja zraka te potreba za zelenim površinama, dječjim i drugim igralištima, sportsko-rekreacijskim sadržajima i kulturnim sadržajima. Posebno su istaknuti nedostatak vrtića i škole te različitih zabavnih sadržaja, kao i parkova te parka za pse. Važna informacija je da se stanovnici zalažu za „modernizaciju“ kompleksa uvođenjem novih sadržaja, a uz zadržavanje samo najvrednijih građevina kompleksa te za očuvanje zelenih površina. Samo manji dio ispitanika (njih 20ak) smatra da kompleks treba u potpunosti zaštititi. Očito stanovnici vide veliki potencijal za izgradnju ili prenamjenu prostora u kulturne, edukativne i sportske svrhe kao prioritet nad svojevrsnom „muzealizacijom“ prostora. Takav stav o Zagrepčanima vjerojatno proizlazi iz svijesti stanovnika o velikoj izgrađenosti Trnja i nemogućnosti da se na nekom drugom, novom prostoru izgradi potrebne sadržaje.

Život Trnja, autentičnost susjedstva i doseljavanje mlađih obitelji u novoizgrađene objekte u okolini Zagrepčanke otvaraju mogućnost inovacije za koju su stanovnici očito spremni, jer su njihovi prijedlozi brojni. Spominju se „izložbeni prostori, ateljeji, otvorena glazbena scena“, „učionice za sve uzraste uz pomoć malih inovativnih obrta“, „galerije gdje bi bili postavi mlađih autora“, „glazbena alternativna scena“, dom umirovljenika, muzejski i edukativni prostor, *coworking*, „edukacijski sadržaji koji mogu biti spoj različitih područja npr. ekologija, održivost, kultura i umjetnost (npr. street art laboratorij), zaštita životinja“ i drugi prijedlozi. No, stalno se naglašava zelenilo, otvoreni prostor i potreba za kvartovskim dnevnim boravkom u kojemu bi se odvijala „svakodnevna događanja za sve uzraste, nešto slično Zrinjevcu“. Ispitanici su pritom kritični prema razvoju grada i nedostatku zelenih površina, parkova i igrališta.

Zelenilo! U ovom gradu postoji samo (pre)izgradnja, nema naznaka urbanizma ili smislenog razvoja.

Kulturni sadržaji, javni i društveni sadržaji. Tim su dijelom grada prevladale privatne tvrtke i zgrade, uz solidnu ponudu svakodnevnih sadržaja poput trgovina, međutim nedostaje javno dostupnih sadržaja i kulturnih programa. Za takve sadržaje potrebno je otići u centar. A posebice sada, kada centar grada gubi na važnosti i privlačnosti, ključno je uspostaviti nova kulturna središta na rubu centra grada.

Prostor Zagrepčanke treba imati naglasak na rekreaciju, sport, kulturne i edukativne sadržaje.

Domovi zdravlja su ili daleko, ili su neadekvatni (premalen i invalidima teško dostupan prostor), kultura se svodi na Močvaru i Pogon Jedinstvo, super da imamo barem to.

U Heinzelovoj ulici omogućiti što prije izgradnju tramvajskog prometa.

Spasiti zeleni prostor i objekte preuređiti jer je to jedini prostor na Trnju za kulturne sadržaje.

Sadržaje na otvorenom za sve generacije.

(sve citati iz anekte)

Zaključci studije

- Na temelju provedene analize prostornih podataka i pristiglih očitovanja mjesne samouprave, udruga i gradskog ureda te provedenog terenskog dijela istraživanja, odnosno intervjua sa stručnjacima i fokus grupa (detaljni opis metodologije je naveden ranije) može se zaključiti da postoji visok stupanj slaganja svih sudionika oko javnih i društvenih sadržaja te načina na koji treba pristupiti urbanoj preobrazbi prostora u obuhvatu GP Zagrepčanka u Heinzelovoj ulici, ali i širem prostoru.
- Osnovni zaključak jest da je nužno očuvati prostor i njegovati zaštićenu industrijsku baštinu kao i zaštićeno zelenilo te je prepoznata iznimna vrijednost *Zagrepčanke* u prostornom kontekstu koji odlikuje intenzivna izgradnja, gusti motorizirani promet i nedostatak javnih prostora i posebice zelenila.

5. Smjernice za javne i društvene sadržaje

Zagrepčanka kao otvoreni zeleni prostor namijenjen igri, inovaciji i kreativnosti, svim dobnim skupinama i društvenim grupama. Posebno mjesto kulture, spoja industrijske baštine i moderne, slobodne umjetnosti. Mjesto susreta alternativnog i svakodnevnog (Trnja), ekološko/zeleno srce kvarta i mjesto predaha, odmora, učenja, zabave i druženja. Pristupačno, inkluzivno, autentično i sigurno mjesto na kojem borave, žive i rade umjetnici, skvoteri, ostali stanovnici i korisnici (studenti, zaposlenici, posjetitelji, turisti i drugi) zajedno dijeleći prostore, ideje i inovativne pristupe svakodnevici.

<p>Čitavim prostorom treba dominirati javni park – otvoren svima i dostupan s više strana (ne samo 1 ulaz), koji je očuvan, ali ima mogućnost povremenih privremenih pozornica i sličnih konstrukcija radi događanja na otvorenom (koncerti, festivali i dr.)</p>	<p>Centar za kulturu Trnje s prostorom za okupljanje i druženje stanovnika te održavanje javnih tribina i dr. (društvene prostorije tj. urbani centar za lokalnu zajednicu)</p>	<p>Tržnica s pratećim ugostiteljskim objektima (ne identična tržnici Kvatrići, već manja i kreativna u pristupu oblikovanju prostora i usmjerenja na domaću, ekološku i kreativno posluženu hranu)</p>	<p>Očuvanje industrijske baštine uz podizanje svijesti o njenoj vrijednosti i o činjenici da je ona dio identiteta Zagreba te povezano s time očuvanje memorije nekadašnje zagrebačke periferije kao specifičnog (mikro)lokalnog i identiteta grada</p>
<p>Prostor za mlade – multifunkcionalan i fleksibilan – mjesto za rad, učenje i zabavu u jednom (zatvoreno i otvoreno)</p>	<p>Stanovanje za mlade (gradski stanovi ili neki drugi model npr. hostel) za privremeni ili dugotrajni najam po pristupačnim cijenama – takav mode moguće je kombinirati i sa stanovima za starije osobe koje su samci čime se doprinosi jačanju socijalnog kapitala lokalne zajednice</p>	<p>Prostor za beskućnike (dnevni boravak, prenoćište sa svim potrebnim sadržajima) prema prijedlogu Gradskog ureda</p>	<p>Zadržati i stvoriti prostor za umjetnike, alternativne i subkulturne grupe te različite aktivnosti na otvorenom i u zatvorenom prostoru (skate park, skvot i dr.)</p>
<p>Sportsko-rekreacijski sadržaji na otvorenom i u zatvorenom</p>	<p>Osigurati pristupačnost svima (osobe s invaliditetom i druge ranjive skupine)</p>	<p>Povezivanje s okolnim kvartovima i sigurnosti pristupa prostoru Zagrepčanke (nathodnici ili slična rješenja jer prostor okružuju jake prometnice koje predstavljaju opasnost za pješake i sve ranjive skupine)</p>	<p>Smanjenje intenziteta motoriziranog promet (zabrana šlepera u Heinzelovoj ulici) i implementacija SUMP-a (planiranje održive urbane mobilnosti)</p>
<p>Oblikovanje adekvatne biciklističke infrastrukture (prema pravilnicima i prijedlozima Sindikata biciklista i Odraz-a)</p>	<p>PARTICIPACIJA STRUČNJAKA I JAVNOSTI</p>		

HVALA NA PAŽNJI

i hvala svima na sudjelovanju! ☺

6. Literatura i izvori:

- Barišić Marenčić, Zrinka (2015). Gradska klaonica i stočna tržnica u Zagrebu arhitekta Waltera Fresea. *Prostor* 23 (2015), 2 (50).
- Barišić Marenčić, Zrinka, Herrero Muñoz, Cristina i Andrašević, Mia (2016). Gradska klaonica – od Madrida do Zagreba. *Čovjek i prostor* br. 9-12, veljača 2016 https://issuu.com/uhanakladnistvo/docs/covjek_i_prostor_09-12
- Čalarović, Ognjen i Šarinić, Jana. (2017). *Suvremenih grad. Javni prostori i kultura življenja – primjer Zagreba.* Zagreb: Jesenski&Turk.
- Čalarović, Ognjen (2012). Urbano planiranje nekad i sad – tranzicijsko društvo i njegov urbanizam. U: Svirčić Gotovac, Andelina i Zlatar, Jelena (ur.) *Akteri društvenih promjena u prostoru; Transformacija prostora i kvalitete života u Hrvatskoj.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Čalarović, Ognjen (1989). Društvena dioba prostora. Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske.
- Gehl, Jan (2011). *Life Between Buildings. Using Public Space.* Island Press.
- Jacobs, Jane (1961). *The Death and Life of Great American Cities.* New York: Vintage Books.
- Jukić, Tihomir i Butina Watson Georgia (2019). Reuse and Revitalisaion of Contemporary City Areas: Structural and Functional Transformation of Brownfield Sites. Examples from Zagreb and London. U: Obad Šćitaroci, Mladen et al. (eds.) (2019). *Cultural Urban Heritage.* Springer.
- Jukić, Tihomir i Smode Cvitanović, Mojca (2011). *Zagreb. Gradski projekti u postupku planiranja grada.* Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet i Grad Zagreb.
- Jukić, Tihomir (2012). Stratreški projekti u kontekstu provedbe urbanističkih planova – komparacija hrvatskih europskih iskustava. U: Svirčić Gotovac, Andelina i Zlatar, Jelena (ur.) *Akteri društvenih promjena u prostoru; Transformacija prostora i kvalitete života u Hrvatskoj.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Jukić, Tihomir; Mrđa Ana; Perkov, Kristina. (2020). *Urbana obnova. Urbana regeneracija Donjega grada, Gornjega grada i Kaptola / Povijesne urbane cjeline Grada Zagreba.* Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet.
- Knežević, Snješka (2011). „Industrijska baština i postindustrijski urbanitet“ u: *Zagreb: grad, memorija, art.* Zagreb: MeandarMedia.
- Matković, Irena i Jakovčić, Martina (2019). *Brownfield* prostori i njihova regeneracija. Definicije i pristupi. *Prostor* 27 (2019), 2 (58).
- Pegan, Srečko (2012) Planiranje promjena u prostoru. U: Svirčić Gotovac, Andelina i Zlatar, Jelena (ur.) *Akteri društvenih promjena u prostoru; Transformacija prostora i kvalitete života u Hrvatskoj.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- *Rethinking Industrial Sites* (2015.) Stručno-znanstvena analiza prostornih mogućnosti kompleksa nekadašnje gradske klaonice i stočne tržnice u Zagrebu. Muzej grada Zagreba, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada. (Publikacija Programa Rethinking Industrial Sites realiziranog u sklopu projekta Muzeja grada Zagreba Zagrebačka industrijska baština: povijest, stanje, perspektive (2009-2015))
- Sim, David (2019). *Soft City. Building Density for Everyday Life.* Island Press.
- *Strategije urbane regeneracije* (2016). Zagreb: Hrvatski zavod za prostorni razvoj (Zbornik radova stručnog skupa) https://mgipu.gov.hr/UserDocsImages/Zavod/Publikacije/SUR_zbornik_e-knjiga.pdf
- Šimpraga, Saša (2011). *Zagreb, javni prostor.* Zagreb: Porfirogenet.
- Veselić Bruvo, Jadranka i Jakovčić, Martina (2019). Strateški gradski projekti kao alat u strategijskom planiranju: pregled pojmovi i modela. *Hrvatski geografski glasnik* 81/1,5-29 (2019.)
- Vukić, Jana; Jukić, Tihomir, Čalarović, Ognjen (2019). Small scale urbanism and social sustainability - Interdisciplinary research of public space in Zagreb. *Sociologija i prostor*, 57 (2019)
- Yamagata, Yoshiki; Sharifi, Ayyoob (eds.) (2019). *Resilience-Oriented Urban Planning. Theoretical and Empirical Insights.* Springer.

- Pogledaj.to Zrinka Barišić Marenčić: „Napuštena gradska klaonica kao kulturno žarište grada“ (2016) <http://pogledaj.to/architektura/napustena-gradska-klaonica-kao-kulturno-zariste-grada/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Pogledaj.to Vanja Radovanović: „Neizvjesna budućnost trešnjevačke Bubare“ (2015) <http://pogledaj.to/architektura/neizvjesna-buducnost-tresnjevacke-bubare/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Pogledaj.to Andreja Žapčić (2015) „Rijetki domaći uspješni primjeri očuvanja industrijske baštine“ <http://pogledaj.to/architektura/rijetki-domaci-uspjesni-primjeri-ocuvanja-industrijske-bastine/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Pogledaj.to „Potencijal zagrebačke industrijske baštine“ (2016) <http://pogledaj.to/architektura/potencijal-zagrebacke-industrijske-bastine/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Vizkultura „Park je institucija“ (25.7.2018) autor teksta: Saša Šimpraga - razgovor s Jesenkom Horvatom <https://vizkultura.hr/intervju-jesenko-horvat/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Vizkultura, „Zagreb kakav nije“ (28.06.2017) autor teksta: Saša Šimpraga - razgovor s Borislavom Doklešićem u povodu objave istoimene knjige <https://vizkultura.hr/zagreb-kakav-nije/> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Kvartal– izložbe, Marko Špikić „Otkrivanje zagrebačke industrijske baštine“ (2010) file:///Users/janavukic/Downloads/Kvartal_VII_1_2_2010_27_29_Spikic.pdf (datum pristupa 28.12.2020.)
- Relevantna istraživanja, studije, strateški i drugi dokumenti - internetski izvori:
- Air Quality in Europe 2020 report <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2020-report> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Air Pollution Sources <https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2020-country-fact-sheets/croatia-1> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Digital Neighbourhood Instrument. A general model and toolbox to establish a digital center. Urban Agenda for the EU. <https://ec.europa.eu/futurium/en/digital-transition/digital-neighbourhood-instrument> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Europski zeleni plan (The European Green Deal) <https://mzoe.gov.hr/europski-zeleni-plan/5703> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Grad Zagreb službene stranice www.zagreb.hr (Geoportal, Statistički ljetopis, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Statistički atlas gradskih četvrti Grada Zagreba i dr.)
- Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 4/2004 - Lista zaštićenih kulturnih dobara https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_08_111_2128.html (datum pristupa 28.12.2020.)
- New Urban Agenda (2017), UN Habitat III <https://unhabitat.org/sites/default/files/2019/05/nua-english.pdf> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Report on the Quality of Life in European Cities (2020), European Commission. https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm?action=publications.details&languageCode=en&publicationId=1390 (datum pristupa 28.12.2020.)
- The Future of Cities <https://urban.jrc.ec.europa.eu/thefutureofcities/urban-health#trends-and-key-figures> (datum pristupa 28.12.2020.)
- The New Leipzig Charter. The transformative power of cities for the common good (2020) https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/12/12-08-2020-new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good#:~:text=The%20New%20Leipzig%20Charter%2D%20The,sustainable%20urban%20development%20in%20Europe. (datum pristupa 28.12.2020.)
- UNHABITAT World Cities Report 2020, The Value of Sustainable Urbanization. Key findings and Messages. https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/11/world_cities_report_2020_abridged_version.pdf (datum pristupa 28.12.2020.)
- UNHABITAT Urban Resilience <http://urbanresiliencehub.org/wp-content/uploads/2018/02/CRPT-Guide.pdf> (datum pristupa 28.12.2020.)
- UNDP Sustainable development Goals <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html> (datum pristupa 28.12.2020.)
- URBACT Hrvatska <https://urbact.eu/urbact-hrvatska> (datum pristupa 28.12.2020.)
- URBACT Driving changes for better cities (EU, European Regional Development Fund)
- <https://urbact.eu/participation-0> (datum pristupa 28.12.2020.)
- <https://urbact.eu/eu-cities-explore-fair-finance-boost-adequate-and-affordable-housing> (datum pristupa 28.12.2020.)
- <https://urbact.eu/small-cities-surviving-covid-19-%E2%80%9Cwithout-frequent-sharing-we-would-have-felt-more-alone%E2%80%9D> (datum pristupa 28.12.2020.)
- Urban Agenda for the EU (2019) https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/urban_agenda_eu_en.pdf (datum pristupa 28.12.2020.)
- World Health Organization (WHO) Urban green spaces: a brief for action. (2017) <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/publications/2017/urban-green-spaces-a-brief-for-action-2017> (datum pristupa 28.12.2020.)